ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

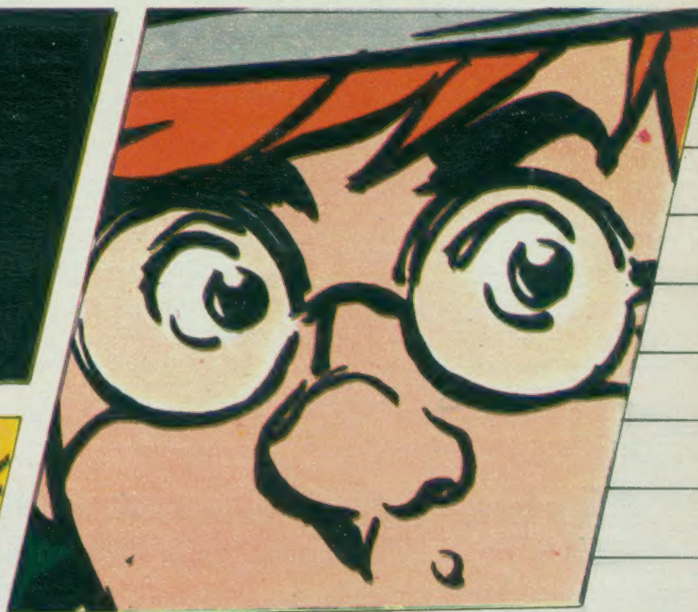

22. IX 1989. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LI ● 12000 ДИН ● БРОЈ 1969

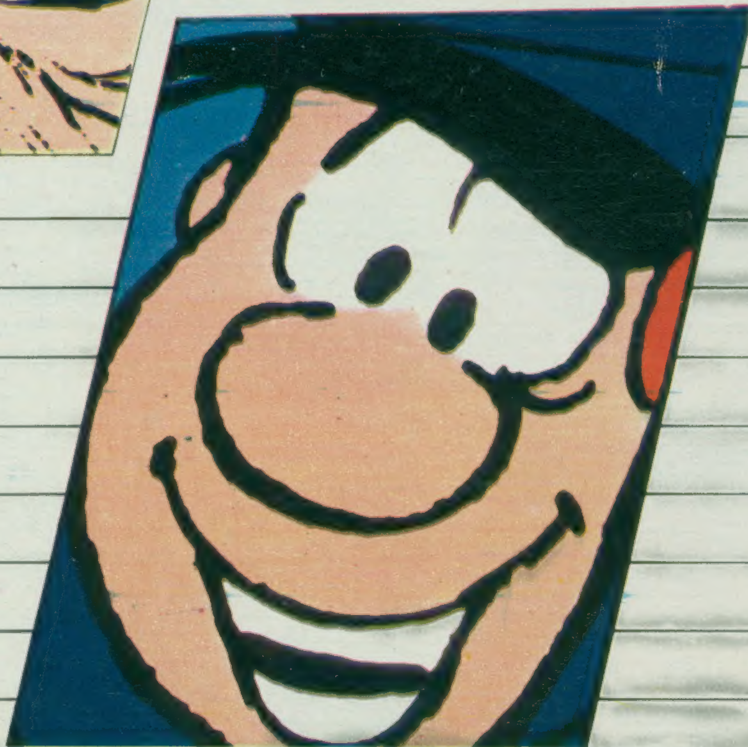
Немачка 2,50 DEM, Француска 4,50 FRF, САД 1,25 USD, Швајцарска 1,80 CHF, Шведска 8,40 SEK, Аустрија 13,00 ATS, Грчка 180 GRD

... је открио за вас

– разлике у 4 слике

стр. 6, 7, 8

Веровали или не!

СЕР ЏОН КАТКАРТ

ИЗ КАРТОН ТАУЕРА У ШКОТСКОЈ БАЦИО ЈЕ СВОЈИХ СЕДАМ ЖЕНА СА ОКОМИТЕ ЛИТИЦЕ У МОРЕ. И ОН СЕ УТОПИО У ТАЛАСИМА КАД ГА ЈЕ **ОСМА** ЖЕНА ГУРНУЛА – СА ТЕ ИСТЕ СТЕНЕ.

МОСТ

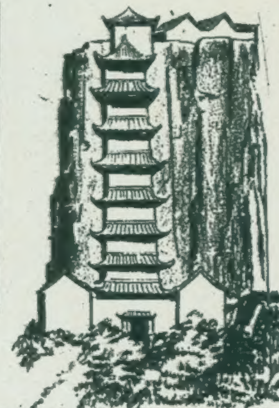
У МЕСТУ ШАРАНТОН ЛЕ ПОН (ФРАНЦУСКА) ПОДИГНУТ ЈЕ 53. ГОДИНЕ ПРЕ Н.Е. И ОД ТАДА ЈЕ 17 ПУТА РУШЕН И ПОНОВО ЗИДАН.

НЕВИС

МАЛО ВУЛКАНСКО ОСТРВО ИЗ ГРУПЕ ВЕЛИКИХ АНТИЛА, ПОВРШИНЕ 129 КМ², ОТКРИО ЈЕ **КОЛУМБО** 1493. ГОДИНЕ. НА ЊЕМУ СЕ ВЕНЧАО БРИТАНСКИ АДМИРАЛ ЛОРД **НЕЛСОН** И РОДИО АМЕРИЧКИ ПОЛИТИЧАР И ПРАВНИК **АЛЕКСАНДАР ХАМИЛТОН.**

НАЈНЕОБИЧНИЈЕ СТЕПЕНИЦЕ НА СВЕТУ

ДО БУДИСТИЧКОГ ХРАМА ПОДИГНУТОГ НА 60 М. ВИСОКОЈ СТЕНИ ШИ-ПАО-ЧАИ У БЛИЗИНИ ЦОНГЧОВА У КИНИ, НЕ ВОДИ НИКАКАВ ПУТ. ДО ЊЕГА МОЖЕ ДА СЕ СТИГНЕ ЈЕДИНО ПЕЊУЋИ СЕ УЗ ИВИЦЕ ДЕВЕТОСПРАТНЕ ПАГОДЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● стручњаци Центра за природне науке Непала објавили су недавно да се стабло коприве може врло успешно користити за добијање хартије и неких врста тканина, лишће у индустрији боја, а семе у парфимерији. Сада стручњаци проучавају могућ-

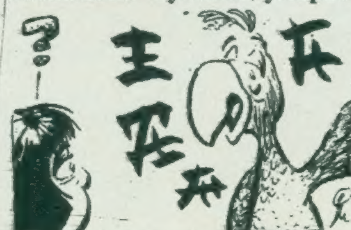
ност гајења ове биљке навелико у подножју Хималаја где расте дивља коприва висока до три метра.

●●● по подацима УНЕСКА у свету има 148 области где су на стенама пронађени цртежи пећинског човека.

Досад су истраживачи проучили само 20 милиона цртежа, а још 30 милиона чека свој ред.

●●● једној јапанској домаћици одлетео је папагај, али је срећом није дуго оставио у неизвесности. Кад се обожавани љубимац уморно

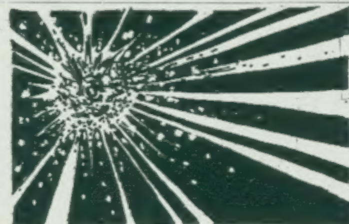

од нових утисака, улетео је кроз отворени прозор дванаестогодишње девојчице, али му је и ту брзо досадило па је разговетно изговорио своју тачну адресу после чега је све ишло врло једноставно.

●●● у области око горњег тока реке Амазон у Перуу расте најразноврсније дрвеће

на свету – просечно 300 врста на једном хектару. Поврх тога перуанске шуме најбогатије су у свету и по разним облицима живота: имају највећи број врста лептирова, водоземаца, гмизаваца, птица и сисара.

●●● дански астрономи открили су у звезданој скупини АС 118 најдаљу досад познату супернову звезду – до ње има 5 милијарди светлосних година. Она је експлодирала још пре Сунчевог система само што је та светлост тек сада стигла до Земље.

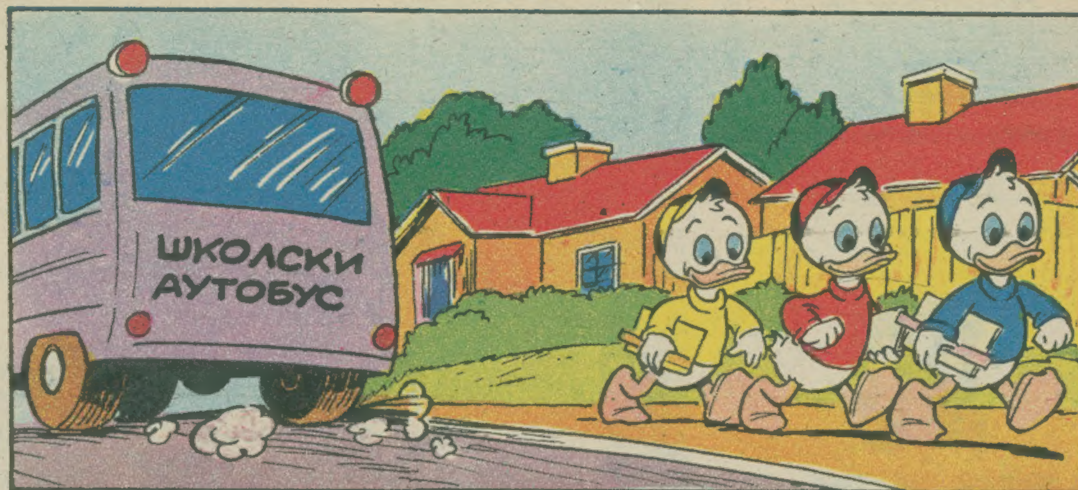
●●● у Швајцарској се испитује асфалт са додатком млевене гуме који успешно смањује аутомобилску буку.

●●● сада у свету наочаре носи 600 милиона људи.

Илустровао: Предраг Милићевић

ПАЈА ПАТАК

ШКОЛСКИ АУТОБУС

УЈКА ПАЈО...

...ДА ЛИ ЗНАШ ДА БАТИНЕ...
© 1989 The Walt Disney Company All Rights Reserved

...НИСУ НАЈБОЉИ МЕТОД У ВАСПИТАВАЊУ ДЕЦЕ!

СЛАЖЕШ СЕ, ЗАР НЕ?
СЛАЖЕМ СЕ!

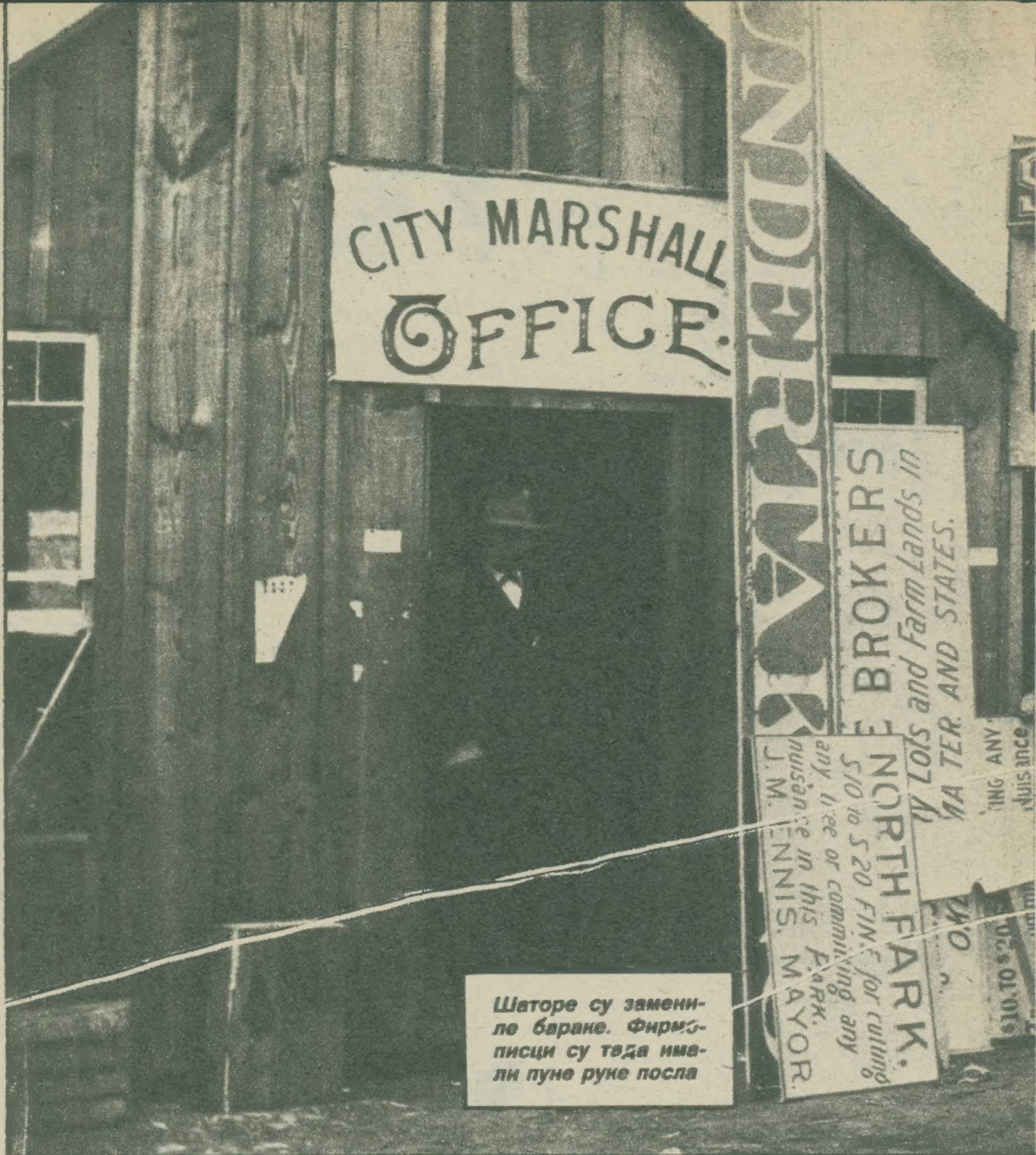

ПА... ОНДА... ДАЈТЕ МИ ДА ВИДИМ...
ШТА ДА ВИДИШ?
3-19

ВАШЕ ЂАЧКЕ КЊИЖИЦЕ!
Distributed by King Features Syndicate

Оклахома пре сто година

ДО ЗЕМЉЕ – У ТРКУ

Белци су одувек жудели за пространствима која су насељавали Индијанци... А онда им се пружила прилика да на јуриш освоје део од укупно два милиона јутара, колико им је дато на располагање

Шаторе су замениле бараке. Фирмописци су тада имали пуне руке посла

Една Хелм је тада имала двадесет једну годину. Живела је сама и било јој је јасно да од будућности, у округу Логан, у држави Кентаки, нема шта да очекује. Читала је новине и тако сазнала да су из централног дела данашње Оклахоме, који обухвата око два милиона јутара, Индијанци протерани у резервате и да је земља остала ненастањена. У ствари – намењена белим досељеницима, што се могло закључити и из њеног званичног назива: „Недодељена Земља".

Една је одлучила да започне нов живот. Спаковала је ствари и кренула на дуг и напоран пут до Арканзас Ситија у Канзасу. Била је немало изненађена кад је схватила да се ту скупио народ с коца и конопца: фармери са запада, рудари са истока, дрвосече са севера – грубијани с обавезним „винчестеркама", углађени коцкари, трговци некретнинама, адвокати, улични продавци, џепароши и друге протуве...

Пошто нигде није могла да нађе собу за преноћиште, сва очајна, кренула је прашњавим улицама града. Једва је вукла своја два велика кофера, док је сунце неиздрживо пекло. Кад је застала да се одмори у хладу једног дрвета, пришао јој је неки незнанац и представио се као Мартин Ахрен, удовац са троје деце. Рекао је да је дошао да би учествовао у „трци за земљу" и да му је потребан неко ко ће бринути о његовој деци док трка траје.

Пошто је знала да су њене шансе мале, јер чак ни коња није имала, Една је прихватила Мартинов предлог...

У јединственој трци, Мартин је успео да освоји посед... а затим и Еднино срце...

Педесет хиљада нестрпљивих

Недодељена Земља била је у жижи занимања још од 1879. Било је више покушаја да се тај део Оклахоме колонизује али је Конгрес тек 1889. одобрио досељавање белаца и прописао правила такозване „трке за земљу". За велики број досељеника који су се бавили пољопривредом реч земља значила је исто што и злато за оне који су стигли у Калифорнију и Колорадо.

Учеснике трке, смештене дуж границе Канзаса, војска је задржавала све до 18. априла, када им је дозвољено да крену на југ преко територије Чероки Индијанаца, да би тако стигли до северне границе Недодељене Земље, одакле су 22. априла могли да крену у своју трку живота.

Из Колдвела је колона америчких војника и народ у кочијама и на коњима кренуо ка логору у Бафало Спрингсу да ту сачека утврђени датум. Један још већи караван кренуо је из Арканзас Ситија дуж железничке пруге која је водила право кроз територију Оклахоме, како се још звала Недодељена Земља. У том каравану било је више од седам хиљада људи.

У Парселу се окупило више стотина породица пристиглих с југа. Одатле су кренули на северозапад, дуж Канадске реке, која је чинила јужну границу територије Оклахоме...

Двадесет другог априла 1889. свануо је диван дан. Призор готово очаравајући: читава Недодељена Земља била је окружена људима. Њих око педесет хиљада с нестрпљењем је чекало знак за почетак трке...

Тачно у подне огласили су се револвери, пушке, трубе, па чак и топови. Настао је општи метеж. Зафијукали су бичеви, зачуле су се псовке кочијаша, разлегао се топот коња и тандркање точкова, заорило бодрење посматрача...

Бели Индијанци

За разлику од северне и западне границе Недодељене Земље, које је надгледала војска, јужна и источна биле су без надзора. Зато је велик број људи упао у ту област много пре него што је дат знак да трка почне. Крили су се у јаругама, шипражју и теретним вагонима, посипали се прашином, а онда се у оном метежу појављивали и забадали кочиће како би истакли своје право на одређени део земље. Неки су коњима мазали њушку сапуницом да би изгледало као да им је пена пошла од умора. Трећи су се прерушавали у Индијанце, јер су ови туда могли слободно да се крећу... Многима је превара успела.

Сматрало се да су поседи дуж железничке пруге најбољи. Зато су масовно грабили у том правцу. Било је оних који су познавали тај крај, али већина никада раније није била у Оклахоми и ушла је у трку наслепо. Свако је, наравно, желео да добије добру земљу, а она је углавном била лоша. Многи су прву ноћ на свом имању провели крај ватре, под ведрим небом, питајући се да ли је уопште требало да долазе.

Ипак, људи су се латили посла: ограђивали су своје поседе жицом, подизали куће, копали бунаре, садили воће и поврће... Све то није било нимало лако. Неки нису ни издржали – покупили су своје ствари и кренули даље. Њих су назвали „гонерс" (од енглеске речи „го" – што значи ићи, отићи).

Иако је ропство било укинуто, због расне нетрпељивости, црнци су се држали по страни. Међутим, многи од њих дошли су до поседа управо захваљујући „гонерсима".

Досељеници су одмах после трке уписивани у земљишне књиге, а званично су постајали власници тек после пет година проведених на поседу. Они нестрпљиви одмах су плаћали и двадесет пет центи за јутро земље.

То се не памти

Власти су се плашиле да ће још у току трке доћи до бројних сукоба између учесника, јер су готово сви били наоружани. Међутим, то се догађало после. Било је више случајева да два досељеника тврде да полажу право на један исти посед. Онда су следиле жалбе локалном, па чак и Врховном суду САД. Појављивали су се сведоци, процеси су трајали и по неколико година. Завађене стране су за то време живеле на истој земљи.

Ипак, много је важнији ентузијазам с којим су досељеници прионули на изградњу тог пустог дела Америке. Не памти се да су игде таквом брзином ницали нови градови. Готово преко ноћи, тамо где су само који месец или годину раније пасли бизони, појављивали су се ресторани, хотели, државне зграде, железничке станице, разне трговине, перионице, коњушнице...

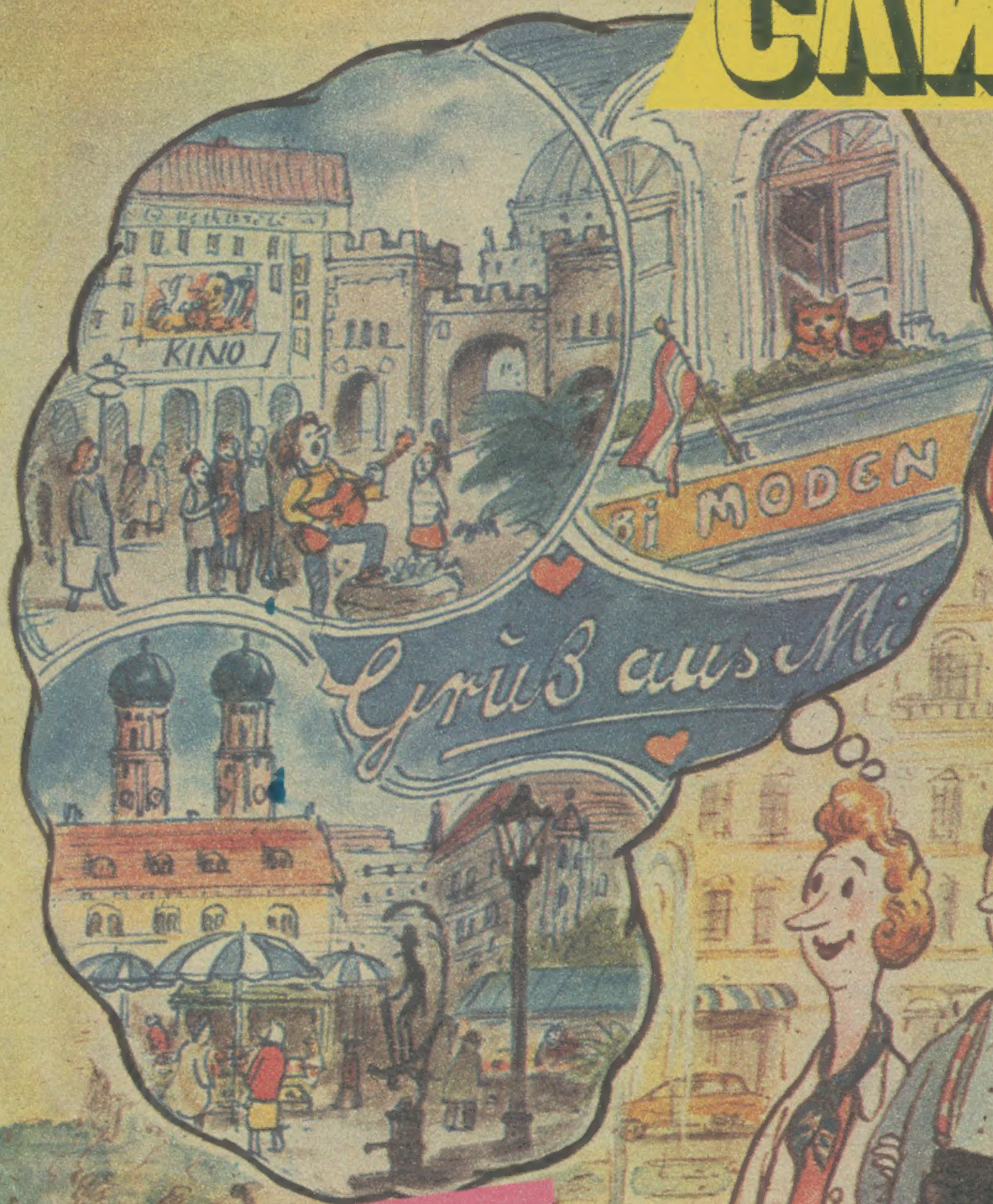
После централног дела Оклахоме у руке досељеника дошле су и бројне околне индијанске државице, као и Индијанска Територија, огроман резерват западно од бивше Недодељене Земље, где је живело више десетина индијанских племена. Територија Оклахоме је тако проширена – добила је данашње границе – и 1907. званично проглашена за 46. америчку државу – Оклахому.

За Индијанце је „трка за земљу" значила да су изгубили и своју аутономију и свој идентитет. Али, и за белце је то био посебан историјски тренутак у којем су, неоспорно, победили предузимљивост и сналажљивост.

Светлана Ивановић

ЗАБАВНИК ЈЕ ОТКРИО ЗА ВАС:

РАЗЛИКЕ У 4 СЛИКЕ

Можда није претерано рећи да на нашој планети живе две различите људске врсте. Мушка и женска. И при том не мислимо на оне разлике које је свако од нас открио још као дете!

Почетком овог века, амерички биолог Томас Морган дошао је до запањујућег открића. Испитујући хромозоме – те носиоце наследних особина који се, нанизани у двојне ланце, налазе у свакој живој ћелији – утврдио је да један пар хромозома није исти код мушких и код женских бића. Док код мушкараца један хромозом има приближно облик слова X а други слова Y код жена су оба налик на X.

Године 1952. откривена је још једна разлика. Женске ћелије садрже супстанцу коју су научници прозвали „полни хроматин", а које у мушким ћелијама уопште нема. До данас није утврђено каква је заправо функција полног хроматина, али је значајно и само сазнање да се мушкарац и жена разликују „по хемијском саставу", дословце у свакој ћелији свог организма.

Није чудо стога што се мушкарцима много пута учини да су жене „дошле с неке друге планете" и обрнуто. Наравно да још више има сличности, свега онога што два пола повезује и омогућава им да живе складно и у љубави. Али о томе сада није реч. У овом напису позабавићемо се психолошким и карактерним разликама између полова, за које малтене сваки научник има неко своје објашњење – а имају их и нестручњаци.

Шаблонска представа о мушкарцу и жени – али често блиска истини: она с пуно маште замишља лепе доживљаје, он практично размишља како ће доћи до циља

Ко више вреди

Као и увек када се две групе људи међусобно недовољно познају, јављају се непријатељство и агресивност. Британски антрополог Е. Еванс-Причард, двадесетих година овог века, питао је мушкарце у суданском племену Занде шта мисле о женама. Типичан одговор: „Жене су глупе, сличне су умно заосталима и деци. Оне не размишљају. Њихов ум је раван, као длан."

Скоро као да хоће свом колеги да врати мило за драго, Аустралијанка Филис Кејбери питала је жене из племена Нсо, у Камеруну, за мишљење о мушкарцима. Одговорено јој је: „Мушкарци ништа не вреде. Жена доноси дете на свет, она обрађује земљу да би га отхранила, а шта уме мушкарац? Једино да сагради кућу, после чега седи беспослен."

Мада су, као што видимо, условљени начином живота, ови одговори у суштини се не разликују од предрасуда које о супротном полу постоје и данас, у најцивилизованијим срединама. Вековима се о таквим питањима није ни размишљало, јер је жена готово свуда на Земљиној кугли била потчињена мушкарцу. Тек у прошлом веку, са индустријском револуцијом, када је и жена добила могућност да ради и у фабрици зарађује за живот, почеле су озбиљније да се пробијају идеје о равноправности међу половима. У науци се тада поставило питање да ли су разлике између жене и мушкарца искључиво биолошки засноване, или су и производ друштва и васпитања.

Озбиљније него ико тим питањима бавила се Маргарет Мид, чувени амерички антрополог. Значајно искуство за њу је био боравак у племену Чамбули на Новој Гвинеји. Главну реч у тој заједници имале су жене. Не само што су се бавиле занатима и трговином, него су и у интимним брачним односима играле главну улогу. Мушкарци су се, напротив, у свему покоравали женама, бринули су се о деци још од тренутка кад ова престану да сисају, од послова их је највише занимао ручни рад, а слободно време проводили су брбљајући, кикоћући се и међусобно се оговарајући.

Захваљујући оваквим примерима научници су почели мањи значај да придају физиологији, а већи друштвеним чиниоцима, то јест веровањима одређене цивилизације о томе какви „треба" да буду мушкарци и жене. Другим речима, сви се ми понашамо онако као што околина од нас очекује да се понашамо.

Слатке, нежне, праве момчине

О томе говори и следећи психолошки експеримент. Једној групи младих мајки доведен је шестомесечни дечачић по имену Адам и замољене су да припазе на њега. Све су се радо играле с малишаном, помогле му да слажу коцке, из корпе пуне играчака поклониле му дрвену локомотиву.

Онда им је речено да Адам мора да иде. Психолози су га потајно пресвукли, уместо плавих панталоница навукли му ружичасту хаљину, везали му машницу и поново га довели представљајући га као девојчицу Бети. Ни једна жена није приметила да је реч о истом детету. Напротив, дивиле су се „девојчици" како је ситна и умиљата, а из корпе одмах су почеле да ваде лутке за њу...

Амерички психолози Френк и Клер Весли (отац и кћи) прислушкивали су посетиоце у једном породилишту и бележили њихове коментаре о деци. Женске бебе углавном су описиване као „слатке", „мајушне", „нежне", а дечаци као „снажни", „чврсто грађени", „праве момчине"... Сличне резултате дала је анализа 300 телевизијских реклама. Утврђено је да се жене у 90 одсто случајева појављују у „женским" пословима, то јест да перу, кувају, иду у куповину или се брину о деци. Мушкарци су пре свега спортисти, војници, канцеларијски службеници, фармери – или, ако ништа друго, седе за воланом аутомобила.

Па ипак, друштвене навике и убеђења не могу бити једино објашњење за постојеће разлике између полова. Закључци Маргарет Мид са Нове Гвинеје нису пресудни, јер њима противрече неке новије студије. Тако је антрополог Џорџ Питер Мердок 1949. године објавио упоредну анализу преко 200 примитивних култура, и показало се да готово у свима владају исти односи: мушкарац иде у лов или риболов, док жена седи у кући, припрема храну и чува децу.

Значи ли то да је понашање двају полова ипак у суштини одређено наслеђем, генима? Нема никакве сумње да су мушкарци физички јачи, и та примитивна надмоћ никад није престала да делује – па ни онда када су за човека дух и мисао постали много значајнији него пука снага мишића. У сваком случају, треба узети у обзир и друге чисто физичке особина. Жене, рецимо, сигурно нису могле ићи у лов у данима кад су имале месечна крварења, јер би дивље животиње агресивно реаговале на њихов мирис. Иренеус Ајбл-Ајбесфелт, познати аустријски етнолог, сматра да се за ту тезу и данас може наћи доказ у америчком националном парку Јелоустон. Ту је утврђено да су у случајевима напада медведа на туристе, жртве скоро увек жене, мада се оне при том понашају приближно исто као и мушкарци.

Случај „вештачке девојчице"

Наслеђе или васпитање? Та дилема ће се у науци без сумње још дуго постављати. Психолози су утврдили да дете најкасније са три године постаје свесно да постоје два пола и зна којем полу оно при-

пада. Питање је како објаснити то рано сазнање: да ли дете „осећа" сопствене хормоне, или закључује на основу посматрања људи око себе?

Године 1976. у медицинским часописима описан је неугодан случај једног седмомесечног америчког малишана који је приликом сложене операције грешком кастриран. Држећи се веровања да је пол нешто што се може „научити", родитељи су тада одлучили да своје дете васпитавају као да је женско. С дозволом власти лични подаци су промењени и извршена је неопходна козметичка операција. После неколико година, психолог који је пратио тај случај саопштио је да се „вештачка девојчица" развија без тешкоћа, да се понаша уобичајено и да и не слути да није рођена као женско.

Показало се, ипак, да су ти закључци били преурањени. Најновија испитивања казују да се са уласком у пубертет „девојчица" осећа различитом од својих вршњакиња и да има све више психичких тешкоћа. То је нов пример у корист оних који верују да је мушко, односно женско понашање ипак урођено, а не научено.

Улоге полова у давна времена: свако је себе сматрао важнијим – и био је задовољан.

Израелски социолог М. Е. Спиро дуго година је посматрао понашање чланова једног кибуца (пољопривредне комуне). Када је та заједница основана 1920. године, у складу с тада преовлађујућим утопијским схватањима, припадници су одлучили да живе као прави колектив, без трајних парова. Тако рећи чим проходају, деца су удаљавана од родитеља, о њима су се бринули сви подједнако, а на њиви и у кући радне обавезе су биле исте за оба пола.

Три деценије касније, ситуација је била сасвим друкчија. На њивама је радило још само 12 одсто жена, док се 88 одсто определило за рад у домаћинству и одгој деце. Уместо колективног живота све више парова опредељивало се за брак. На научниково питање, 68 одсто жена из прве генерације изјавило је да желе да се удају, а у другој генерацији тај проценат је достигао чак 88 одсто. Природа је – могло би се рећи – на крају ипак испала јача од наметнутих планова.

Хормон који мозак дели

Значајан допринос овој области науке представља књига коју су седамдесетих година објавиле И. И. Мекоби и С. Н. Д. Џеклин под насловом „Психологија полних разлика". У тој студији прикупљени су резултати преко хиљаду научних радова. Статистичким упоређивањем, Мекоби и Џеклин дошле су до закључка да постоје четири области у којима се мушкарци битно разликују од жена. То су:

1. **ГОВОРНА ВЕШТИНА.** Женска деца, у просеку, проговоре пре него мушка. Девојчице су упадљиво боље у употреби језика, у правилности изговора, граматици и правопису. Њихов речник је богатији. Штавише, девојчице су много спретније него дечаци када треба водити два разговора истовремено.

2. **МАТЕМАТИКА.** Овде, као што се могло и претпоставити, предност има „јачи пол". Мада несумњиво постоје и надарене математичарке (један пример је била Милева Марић, прва жена Алберта Ајнштајна), у просеку жене знатно заостају за мушкарцима. То најбоље потврђују резултати пријемних испита на америчким колеџима. Док је реч о аритметици, разлика није упадљива – штавише, девојке су често боље до младића, јер пажљивије

раде. Уколико задаци постају тежи и уколико више у њима преовлађује алгебра и виша математика, предност мушкараца све је изразитија. Међу онима који на испиту добију 500 поена две трећине су мушкарци. Са 600 поена та разлика се повећава на 5 према 1, а са 700 поена чак на 17 према 1.

Две научнице сматрају да разлоге за слабији успех девојака треба тражити не у мањој способности, него у недостатку занимања. Чиста теорија њима је незанимљива, много их више привлаче конкретни животни задаци. Пред неким тешким математичким задатком, који за младића представља изазов и интелектуалну вежбу, девојка је склона да слегне раменима и упита: „А чему то служи?"

Ова већа „конкретност" женског пола доводи се у везу са разликама које су дечји психолози запазили већ код сасвим малих беба. Петомесечне девојчице, испоставило се, више занимају предмети, а девојчице људска лица. На сликама, женске бебе су већ умеле да распознају једно лице од другог, док је мушкарчићима било тешко чак и да разликују људско лице од маске.

3. **ОПАЖАЊЕ ПРОСТОРА.** За девојчице оно је теже него за дечаке – и то је можда један од узрока слабијег успеха у математици. Пример су тестови с цртежом неког геометријског тела које треба у мислима „окренути" у другом смеру. Та способност је изузетно важна за инжењере, архитекте, или за хемичаре који истражују распоред молекула.

Славни швајцарски дечји психолог Жан Пијаже смислио је тест који ову разлику јасно показује. На цртежу косо нагнуте чаше треба доцртати површину воде, уз претпоставку да је чаша само допола пуна. Већ 12-годишњи дечаци умели су воду правилно да нацртају; за њихове вршњакиње задатак је био нерешив.

Према једној теорији, ова разлика вуче корен још из праисторијских времена. Тадашњи ловци морали су да извежбају сналажење у простору, да би имали успеха у лову. Током векова, та вештина се пренела у гене.

4. **АГРЕСИВНОСТ.** Нема никакве сумње да су мушкарци агресивнији од жена. Данас знамо да је узрок томе мушки хормон тестостерон, по саставу сличан оним стероидима које атлетичари (кришом) узимају да би побољшали своје резултате. Већ у породилиштима научници су утврдили да су мушке бебе живље, мање спавају и чешће дижу главу, што се све објашњава дејством тестостерона.

Штавише, ако су у праву поједини психолози као што је Американка Дајен Холперн, тестостерон (који постоји и у женском организму, само у знатно мањој дози) почиње да делује још од самог зачећа и има пресудан утицај на организацију мозга. Познато је, наиме, да се у левој половини мозга налази центар за говор и за логичко мишљење, док је десна половина извор маште и осећања. Тестостерон, како изгледа, омогућава оштрије разграничење између ових двеју половина.

То би био главни узрок што су мушкарци бољи у решавању апстрактних, математичких и логичких задатака. Они им прилазе у чисто „спортском" духу, служећи се само левом половином мозга. Жене, напротив, не могу сасвим да искључе десну половину, која их нагони да питају какав је практични циљ задатка. Стога су оне сналажљивије у оним одређеним животним ситуацијама где логично расуђивање треба повезати са осећањима и креативношћу.

Многи научници отуда сматрају да се све психичке разлике између „јачег" и „лепшег" пола своде на разлику у организацији мозга. Мушкарци и жене, по њиховим речима, примењују различите стратегије у решавању истих задатака. Наравно, те разлике се не смеју апсолутизовати, јер код сваког мушкарца постоји и одређена мера „женског" понашања и обрнуто. Из истог разлога нема смисла питати који је пол „бољи". Они су напросто различити, и добро је што су такви, јер сваки има своје предности (и своје мане) које у одређеним животним приликама долазе до изражаја.

С. С.

МА ШТА КАЖЕШ

БЕЛА ГОСПА ХАРА АМЕРИКОМ

У САД је конкуренција међу пословним људима толико велика да многи сматрају да ће им дрога помоћи да остану у топ-форми. Не размишљајући о разорним последицама Американци, посебно они дубљег џепа, ушмркавају кокаин који се тамо популарно зове „вајт леjди" (бела госпа). Доктор Ли Херн је, не улазећи у штетне последице ове дроге и разлоге њене популарности, само желео да се увери у њену распрострањеност. У 12 градова дигао је новац из различитих банака. Узимао је новчанице и од сто, и од пет и оне од једног долара. Запрепастио се оним што је открио. На 97,9 посто ових банкнота нашао је трагове „беле госпе". Они који ушмркавају кокаин од новчаница праве неку врсту „сламчице" која им помаже да дрогу кроз нос унесу у организам. ■

ОТПАД-ПЛАНИНА

Често се воде расправе о што сигурнијем „смештају" нуклеарног отпада. А да ли се размишља о „обичном" отпаду? У САД је и ђубре постало права мора. Јер, само Њујорчани праве огромне залихе смећа. Они своје ђубре, углавном, одбацују на оближњи Стетн Ајленд (такође део Њујорка). Тај отпад из године у годину расте и већ је достигао висину од стотинак метара тако да прети да „порасте" до висине Статуе Слободе. Брендон Секстон, шеф њујоршких ђубретара, тврди да ће Маунт Рабиш (Отпад-планина) до 2005. године достићи висину Кеопсове пирамиде! ■

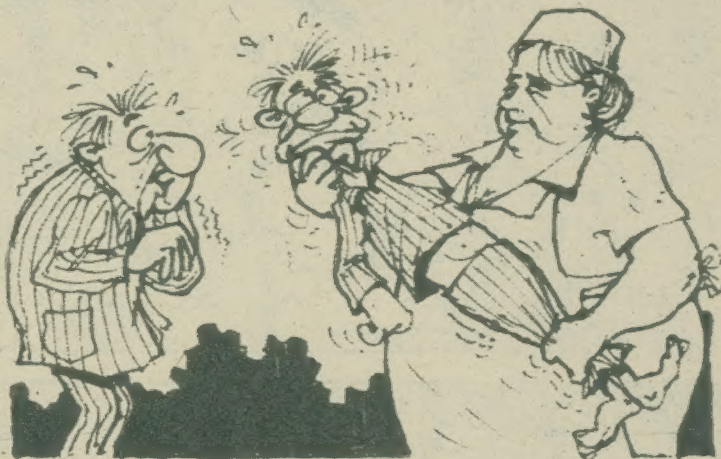

ШТА АКО САМ К'О ОД БРЕГА ОДВАЉЕНА!

Грађанско друштво очигледно не трпи људе који се много издвајају од просека макар то било и само – по изгледу. Већ смо једном писали да се друштва која се баве посредовањем за усвајање деце тешко одлучују да децу дају родитељима који су „вансеријски", а сада стиже и вест о отпуштању двадесетдвогодишње Шерон Расел из болнице са Роуд Ајленда. Ова болничарка је добила отказ само зато што се претерано угојила, има 150 килограма. Додуше, за жену висине 170 центиметара то је доста килограма али она тврди да је и поред толике „масе" без муке обављала посао као и све њене колегинице. Наравно, није желела да дигне руке и помири се са судбином. Уместо да почне с дијетом, како су јој саветовали, она је болницу тужила суду и добила спор. Морају да је врате на посао и да јој, на основу претрпљеног понижења, исплате 50 хиљада долара. За свака своја 3 килограма добила је по хиљаду долара, тако бар испада, зар не? ■

ДРАГА САВЕТА, КАКО ПРОТИВ САМОЋЕ?

Усамљеност је, тако бар тврде психијатри и психолози, болест нашег доба, посебно градских средина где су људи толико отуђени да немају начина да нађу „љубав срца свог". Ален Бек, психијатар који се бави приватном праксом већ више од 20 година, тврди да се могућност да нађете особу супротног пола повећава уколико имате пса! Наиме, људи који шетају псе сматрају се знатно дружељубивијим и отворенијим. Још ако и она друга „страна" такође води пса на узици, могућност да се упознате утростручује се. ■

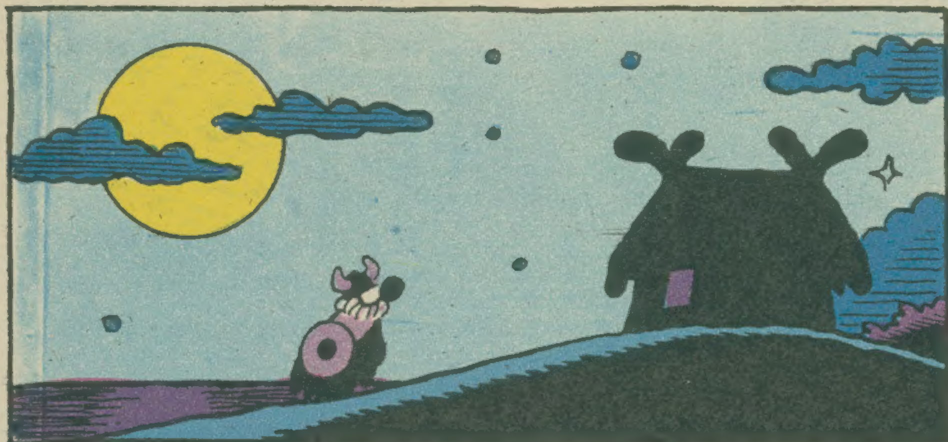
НОВАЦ НЕ КУПУЈЕ СРЕЋУ

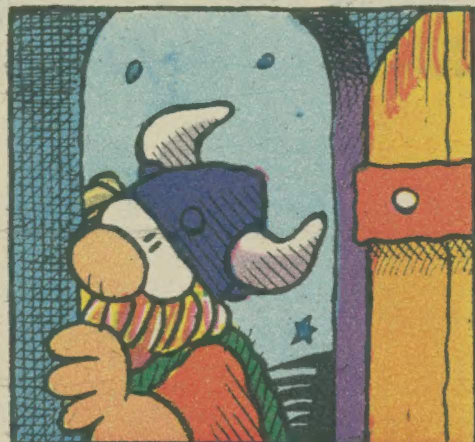
Можда заиста не купује срећу, али сасвим сигурно смањује могућност стреса. Ово тврди професор Шелдон Коен са Карнеги-Мелон универзитета. Он је дуго радио на проучавању спреге: новац-срећа и дошао до закључка да је новац, ипак, неопходан за миран живот без непотребних узбуђења. Анкету је спровео међу 960 мушкараца и 1427 жена.

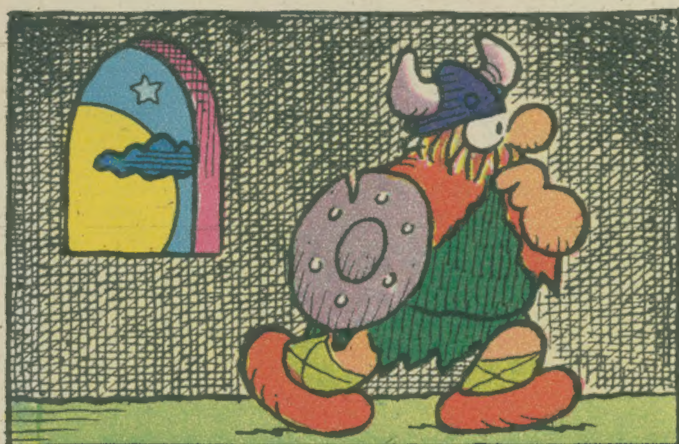
– Сасвим поуздано тврдим да човек који има мање новца има више услова за повишен притисак, нервирање, обољења срца. ■

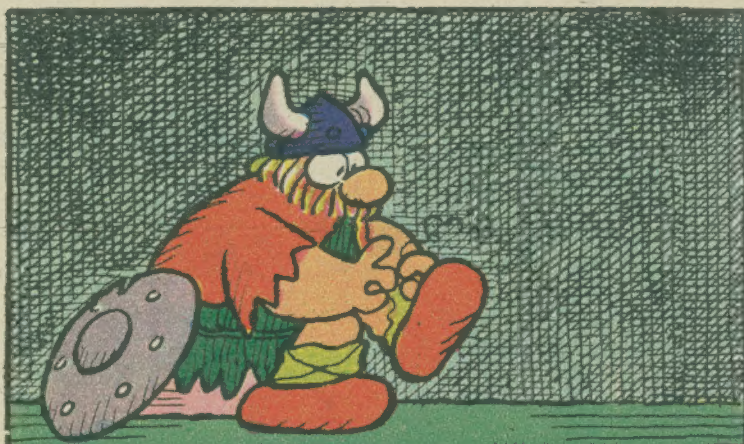
Илустровао: Зоран Петковић-Петко

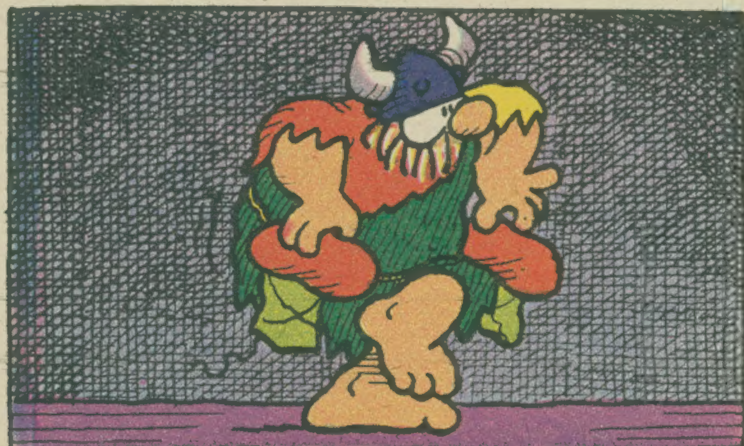
DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

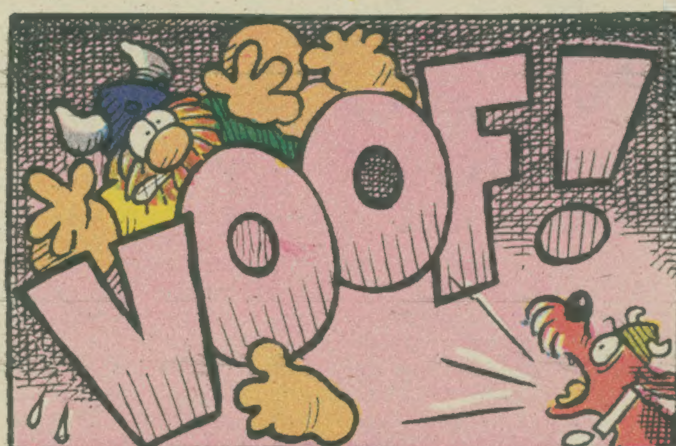

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ИЗГОРЕЋУ ЖИВ!

стралијског фармера Тома Џонстона оборило је и закуцало за тло ужарено дебло акације претећи да га претвори у буктињу... Данас је он национални јунак

Том Џонстон, пензионисани поштански службеник из аустралијског града Лонстона на Тасманији, живео је сам на својој фарми од седамдесет осам хектара где је гајио гуске, ћурке и понеко говече. Његова старија сестра Ајлис стално га је наговарала да се пресели код ње у село али је он више волео слободу и самоћу планине. Најближе суседе није могао ни да довикне.

Једног сувог априлског дана 1987. године Џонстон је одлучио да, најзад, спали дебла три акације оборена код улаза у један од његових забрана. Претходне вечери кружном тестером исекао је стабла у огромне цепанице и сутрадан ујутро припремио ватру. Са врха брега где је радио, око триста метара изнад куће у којој је живео, видело се цело његово имање.

Том Џонстон је имао седамдесет шест година и шездесет три килограма, углавном мишића. Као од шале подизао је велике тешке трупце акација и правилно их ређао на огњишту. Пошто је добро распламсао ватру и на хрпу додао још неколико цепаница, пошао је кући на ручак. Пре тога је рашчистио земљиште да се ватра не би, случајно, ширила.

Само што је заобишао ватру спуштајући се према кући, огњиште се при самом дну растурило и Џонстон је угледао ужарени трупац како се котрља према њему. У делићу секунде, пре него што је имао времена да одскочи, то дебло, дугачко више од три метра, срушило се на њега и оборило га.

Кост вири из чизме

Када се прибрао, схватио је да му је дрво свом тежином притиснуло ноге. Покушао је да их ослободи, али је у десној осетио раздирући бол. Одмах му је било јасно да је та нога сломљена. Упркос томе поново је, напрежући сву снагу, пробао да се извуче. Узалуд.

Трупац му је мање налегао на леву ногу али је зато десна, на уздигнутом тлу, носила готово сву тежину. Џонстон се уз велике болове подигао у седећи положај: сада је видео да се дебло пуши и да је на месту где му притиска ногу ужарено. „Изгорећу жив!" викнуо је. Знао је да нико не може да га чује.

Налет ветра потпирио је жеравицу и Том је осетио љут мирис нагореле гуме – његове чизме на десној нози, која се топила. Борио се против несвестице која га је хватала знајући да нема никог да му притекне у помоћ и да ће изгорети у мукама уколико сам не успе да се извуче.

Затим је осетио мирис изгореле коже и по болу закључио да му је лист десне ноге у пламену. Није имао времена да о томе размишља јер је осетио бол и у левом стопалу – и чизма на тој нози почела је да се топи!

„Не смем да се препустим судбини", зујало му је кроз главу, „оно што од мене не изгори разнеће тасманијски ђаволи!" То су торбари месождери којих је у том крају много. Помисао на тако ужасну смрт дала му је снаге да се бори.

Натчовечанском снагом поново је покушао да ослободи леву ногу и успео. Стопало му је било ужарено до саме кости. Пробао је да извуче и десну, али није успео ни да је помери. Енергијом очајника стао је ноктима да копа суву земљу испод ужареног трупца да би ослободио десну ногу све док се од узалудног напора није срушио на леђа.

Чим се мало одморио, претресао је џепове. Срце му је поскочило када је у једном напипао шрафцигер. Грозничаво је подметнуо руку под дрво и овом оштром справицом запео да дуби рупу испод њега. Ужасан бол као да се пренео на десно колено али се Џонстон трудио да на њега не обраћа пажњу. Копао је све брже и брже свестан да му од сваког минута зависи живот.

Десна нога му је, одједном, била слободна и Џонстон се готово онесвестио када је угледао ужарене остатке свог стопала које је жалосно висило на неколико поцрнелих лигамената. Кроз истопљену чизму изнад глежња извиривала је гола кост.

Како возити без ногу

Сада, кад се ослободио, требало је што пре да се домогне најближе болнице. Хтео је да се подигне и на једној нози некако отћопа до свог аутомобила али чим је устао и ослонио

се на леву ногу, пао је вриснувши од бола. Тада је решио да се спусти до подножја брега котрљајући се и тако је, пузећи и преврћући се, стигао до кола. Али, у њих је требало ући и возити их!

Држећи равнотежу на левом колену, Том се придигао и отворио врата аутомобила. Још један натчовечански напор мишића руку и нашао се за воланом. Као и обично кључ је био у бравици и требало је само окренути га да би мотор прорадио. То је било једноставно и кола су се у леру спустила до платоа испред Томове куће. Намера му је била да их на равном терену окрене и ухвати жељени правац.

Али, када је то урадио, сетио се да без ногу не може ни да мења брзине, ни да кочи. Начинио је неколико покушаја служећи се само левом ногом али се мотор сваки пут гасио. Морао је да изиђе из аутомобила и пронађе штап који ће му замењивати десну ногу.

Поново за воланом, и даље не обраћајући пажњу на бол, пажљиво је баратао левим стопалом, и штапом по педалама за гас и квачилу све док није успео да се убаци у прву брзину и тако, сасвим лагано, стигне до села. Када се зауставио пред кућом своје сестре, снажно је притиснуо сирену.

Седам операција за осам месеци

Чим је Ајлис Џонстон чула сирену, истрчала је, колико су јој године дозвољавале, пред врата. Када је угледала брата, пригушила је врисак. Том јој је у неколико испрекиданих реченица рекао шта се догодило.

Истрчала је и најближа сусетка и, чим је угледала Томове унакажене ноге, позвала је мужа вичући да рањеника треба хитно пребацити у болницу Сеинт Хелен. „Само да не умре уз пут", понављала је. Томово стање нагло се погоршало. Успео је сусеткином мужу да каже: „Седи за волан, помериħу се на друго седиште", и одмах је утонуо у грозничави полусан бунцајући о смрти.

Доктор Филип Чунг из болнице Сеинт Хелен био је навикнут на тешке случајеве али, када је видео Томове ноге, остао је без даха. Одмах му је дао јако средство против болова, ставио му привремене завоје и утоварио га у авион хитне помоћи да би што пре стигао до Лонстона удаљеног око деведесет километара.

У шест поподне Том је као хитан случај примљен у Општу болницу у Лонстону. Дежурни хирург др Џон Крозије одмах је видео да је ампутирање десне ноге неопходно. Операција је трајала два и по сата и Тому је десна нога одсечена тачно испод колена.

Током следећих неколико месеци операције пресађивања коже на левом стопалу нису успеле па су уграђени метални лигаменти.

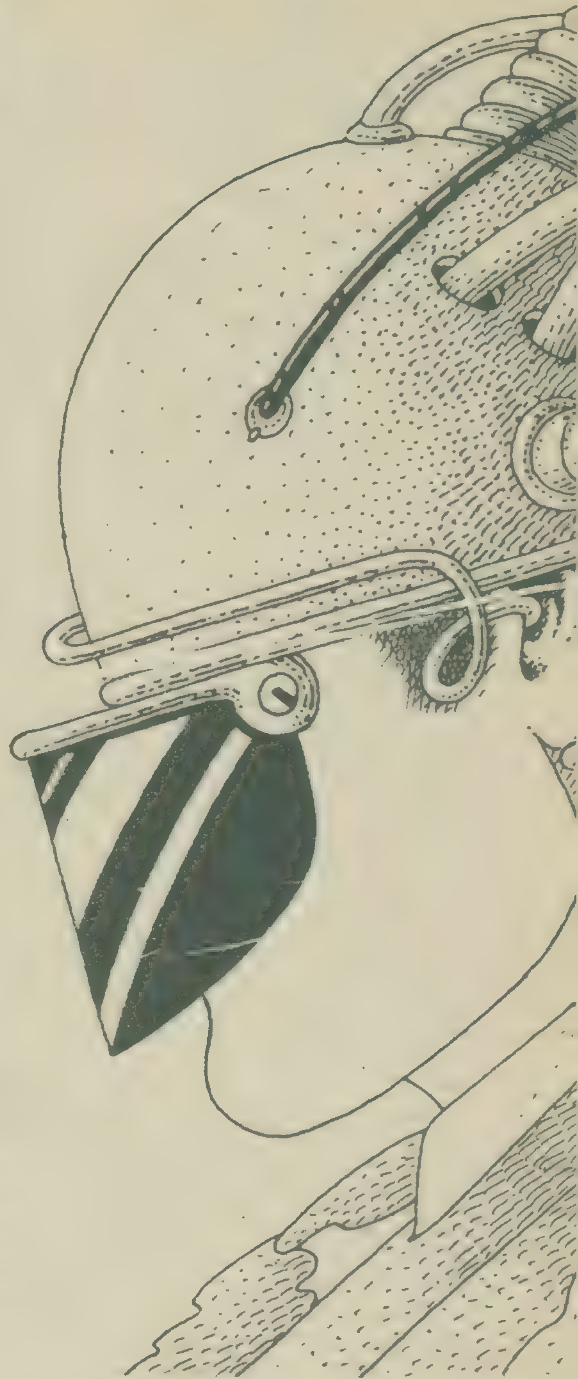
Осам месеци касније, после седам хируршких интервенција, Том Џонстон је напустио болницу с вештачком десном ногом. Његова храброст прочула се по целој Аустралији и он је постао нека врста националног јунака.

Том Џонстон се вратио на своју усамљену фарму где му поштар сваке недеље испоручује на десетине писама са читавог аустралијског континента.

Б. Д.

НОВИ СПОРТ У ЈАПАНУ: МЕНТАЛНА ГИМНАСТИКА

ОПУСТИ СЕ, ЧОВЕЧЕ!

Невоље грађана Земље Излазећег Сунца потичу од – претераног рада

Кућица у цвећу (трава око ње), изукрштане стазе покривене белим облуцима, изнутра се чује умирујућа музика. Пацијенти, њих десетак, седе заваљени у дубоким фотељама. На главама су им шлемови у боји, слични хаубама у фризерским салонима, и наочаре, подсећају на заштитне које носе вариоци.

Ушли смо у такозвану Менталну гимнастичку салу која је отворена у марту у Јапану. Све више људи долази на сеансе опуштања. Из шлемова, у којима су смештене слушалице, „излази" синтетизована музика, а наочаре емитују пулсирајућу светлост. И једно и друго смишљено је да „пацијентима" омогући опоравак на брзину. Наводно, из тих сала људи излазе опуштенији.

Стрес-салони

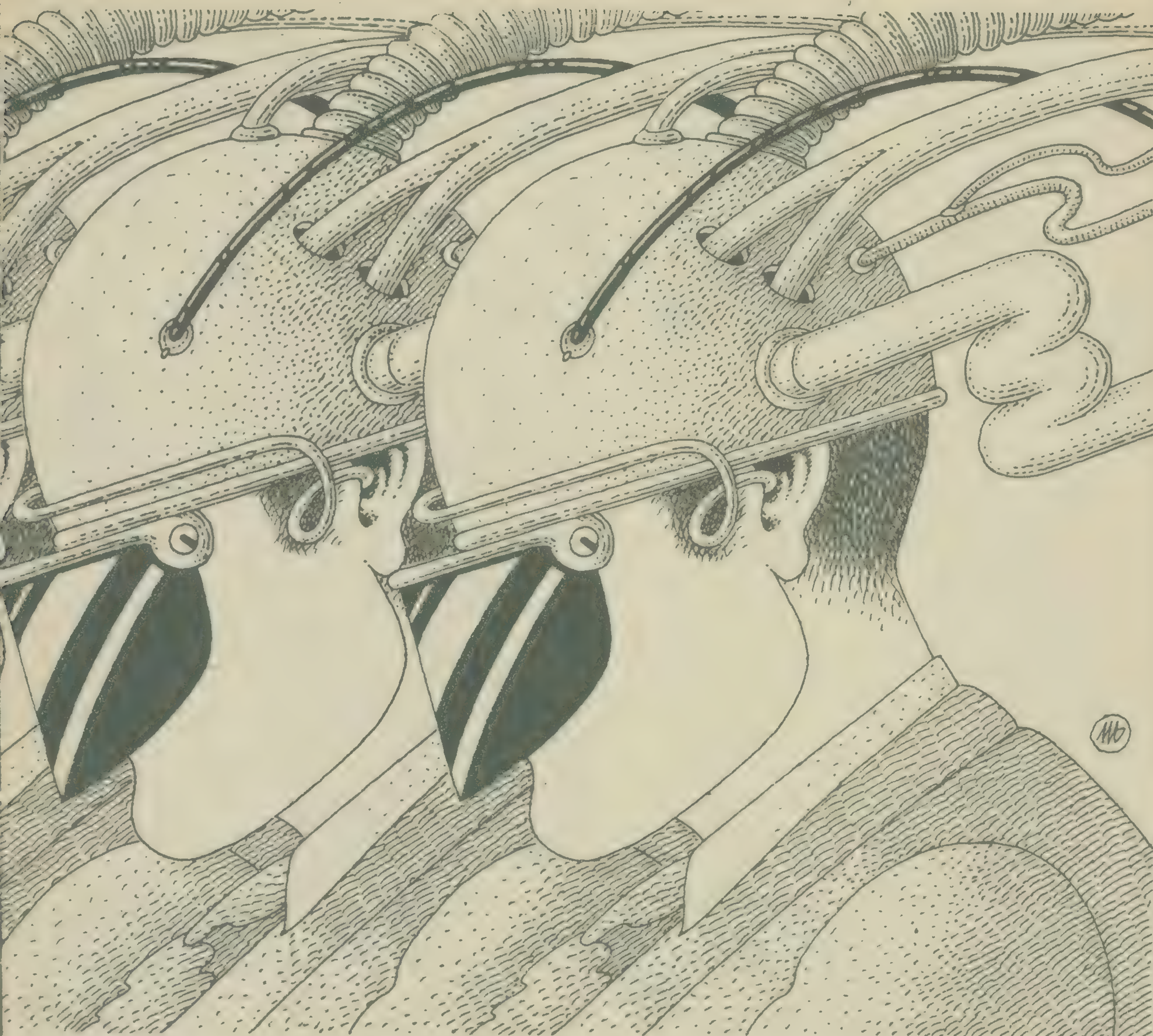
Стрес је болест (ако је то уопште болест), све распрострањенија у Јапану. Зато су многи у томе видели и сјајан извор прихода. Напетим грађанима треба помоћи. Али што је могуће брже, да људи не губе драгоцено време.

Јер Јапанци, то је свима добро познато, раде много више него било који народ на свету. У томе ће нам помоћи и статистички подаци. Грађани Земље Излазећег Сунца имају годишњи просек од 2150 радних часова што је за 200 више од Американаца, а чак су 500 сати у предности над радницима земаља Западне Европе!

А што смо рекли да стрес можда и није болест, разлог је следећи. Напета особа заиста није медицински случај, али то лако може да постане. Наиме, тачно се зна да су срчани инфаркти и мождани удари болести које су по броју смртних случајева на другом, односно трећем месту у Јапану (рак је на првом), уско повезане са стресом.

– У осталом делу света сасвим је уобичајено да срчани болесник узме боловање или одмор док се не опорави – каже професор Тецуноко Уехата, стручњак за кардио-васкуларна обољења при Институту јавног здравља. – Међутим, оно што се подразумева у другим земљама, не важи и за Јапан. Моји сународници имају заиста убитачан радни темпо. И нико их не може уверити да мање раде. Сматрају да би то утицало на економски положај Јапана који убедљиво заузима прво место у свету.

Ако је већ радна свест толико изражена међу Јапанцима који себи једноставно не дозвољавају да се опусте „природним

путем", треба смислити начин да им се помогне. А начини су разни. Један је Ментална гимнастичка сала која већ има 1500 уписаних чланова. Има и стрес-салона који нуде опуштање у вибрационим столицама, других који својим „члановима" гарантују олакшање уз помоћ капуљача и посебне, како је наглашено у реклами, „тајне методе".

Ослободити се напетости пре учења

На уносно тржиште различитих метода загарантованог опуштања укључују се и велике фирме. По систему, где год мирише новац, треба ускочити, „Сони" је издао (и већ продао) 200 хиљада ЛП плоча „противстресне музике", а за 4 месеца „отишло" је и 10 хиљада видео-касета. На вама је да одлучите да ли ћете своју напетост смањивати музиком или комбинацијом музике и слике.

Организују се и семинари. Један је окупио Јапански центар продуктивности и придобио већ 1000 чланова. За ове научне скупове влада занимање и међу фирмама. Управи је у интересу да запосленима плати око 40 долара (по сваком појединцу) и да добије излеченог радника ослобођеног стреса. Под оваквом паролом и ради овај семинар,.

Има и компанија које су саме преузеле бригу о томе. У „Мицубишију" су радницима у тешкој индустрији поделили књижице са упутствима. Међу саветима како утицати на „здрав дух" (поред класичног – „здраво тело") има и оних које би свака савесна мајка поздравила. Мање пића, смањивање цигарета или потпуно одрицање и од једног и од другог.

Једино на шта Јапанце нико не може да наговори јесте да иду на одмор и да, уместо што сате проводе на послу од ујутро до вечери, буду више времена у кући, са својим породицама. Научили су да раде и тешко их је од тога одучити. А кад виде да су претерано нервозни, раздражљиви, уморни, купиће касету са осмоминутном мелодијом типа „Ослободити се техно-стреса" или ће позвати посебну (врућу) телефонску линију „теле-апел".

Лекари који седе „на другој страни жице" сведоче да 70 одсто позива долази од људи који недељно раде више од 70 часова (код нас се, у Југославији, званично ради 42 сата недељно, а колико, заправо, људи проведу на послу већ се и приче распредају).

Једина нада да ће се нешто променити је у новој генерацији. Младићи, тако се бар прижељкује, ићи ће на дуже одморе. За сада ни деци у школи није ништа боље. Зато је „Сони" и за њих издао „противстресну" плочу под називом: „Ослободити се напетости пре учења"!

Јапанци, било млади или стари, очигледно немају времена за губљење. Зато, кад већ не могу да се баве фискултуром, прибегавају менталној гимнастици. То је најновији „спорт" у Земљи Излазећег Сунца.

В. С.

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

СУНЦЕ У ЏЕПУ

ИЗ ТРЕЗОРА МУЗЕЈА ПРИМЕЊЕНЕ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Овај екваторијални путни сат био је намењен људима дубљег џепа јер је урађен од позлаћеног месинга. По уметничкој опреми, прецизности израде и квалитетној позлати, највреднији је примерак који поседује Музеј примењене уметности. Приказан је склопљен и у тренутку кад мери време.

Збирка џепних и путних сунчаних сатова непроцењиве вредности досада ниједном није излагана. Ово је јединствена прилика да је поштоваоци времена прошлог виде на једном месту и сазнају, чак и то, како ови сатови мере време ноћу или кад је облачно

[illegible] половини 18. века.

За ову причицу његово име није ни важно, тек један познати човек је не тако давно, вероватно изнервиран ју-

Универзални екваторијални сунчани сат, краљ прецизности јер може да мери време и на северној и на јужној полулопти Земље, поклон је Арсе и Војке Милатовић а припадао је српском манастиру Сент Ђурђ (Свети Ђорђе) у Румунији.

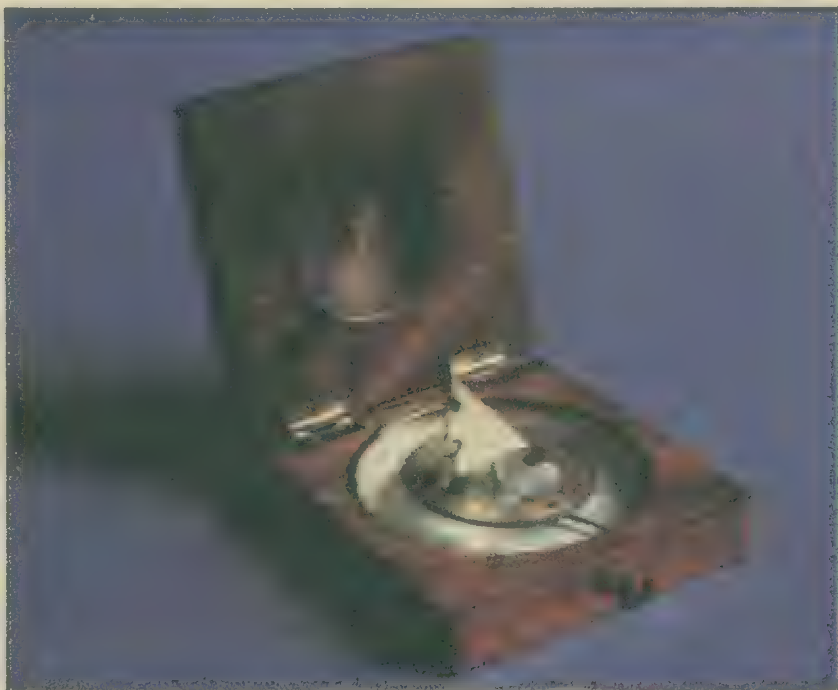
тарњом тоалетом, саопштио новинарима увек жељним његових речи да људско биће једино није у стању да назад врати време и истиснуту пасту за зубе. Ова анегдота је само делимично тачна с обзиром да је свака посета неком од музеја својеврстан времеплов, повратак у време које је било.

У београдском Музеју примењене уметности – поседнику сјајних предмета који сведоче о времену прошлом – налази се и изузетна збирка старих путних и џепних сунчаних сатова рађених од почетка 17. до краја 19. века. Бројка од 18 примерака за лаике не звучи импозантно, али је у музејској категоризацији сврстана у тзв. нулту вредност, што значи да је непроцењива. Разлог је прилично једноставан: чега више нема на тржишту,оно и нема вредност. Може се, зато, рећи да је ова збирка највредније што Музеј примењене уметности поседује. А у његовом власништву су, поред осталих драгоцености, збирке средњовековног накита, племенитих метала, српског стакла, керамике, копастог текстила...

Највећи део збирке, петнаест примерака путних и џепних сатова, откупљен је још 1952. од Фоске Хармел из Београда. У новим поратним условима стара и имућна јеврејска породица била је принуђена да направе из периода кад се време једино мерило сунчевим зрацима прода.

Сви примерци часовника са сенком, многи тако називају сунчане сатове, откупљени

Диптих од трешњевог дрвета, над стаклом компаса је кружни венац од метала с урезаним сатима 6-12-8 и преклопни троугао полос од метала за сенку.

су осим једног. Он је поклон Арсе и Војке Милатовић. Некадашњи наш амбасадор у Румунији пронашао га је у једној темишварској антикварници и требало је времена – чак и кустосима – да утврде шта је посреди. Реч је о универзалном екваторијалном сунчаном сату познатог енглеског сајџије Едмунда Калпепера, израђеном крајем 17. века. Све су прилике да је био у власништву српског манастира Сент Ђурђ у данашњој Румунији, а прибавио га је учени Павле Кенгелц са једног од бројних путовања чији је брат био архимандрит у поменутом манастиру.

Следи, дакле, прича о кутијама у које су људи смештали време и окивали Сунце у својим џеповима. Пре тога, узгредно за ову нашу сторију, и податак да збирке џепних сунчаних часовника поседују и музеји у Љубљани, Загребу и Осијеку. У граду на Драви, иначе, налазио се сајџијски центар у 18. веку и рукотворине тадашњих мајстора биле су врло цењене у целој Европи.

Игра штапа и канапа

Ван сваке сумње је да је Сунце било први човеков часовник. Најранији начин мерења времена било је посматрање смењивања дана и ноћи, односно праћење кретања Сунца по његовој небеској путањи. Ни за наше далеке претке, разумљиво, никакву тешкоћу није представљало одређивање када је јутро, подне или вече. Време је ваљало, због свакојаких потреба, одређивати и у том међувремену.

Како то већ обично бива, после светлости човек је уочио и сенку и запазио да је она ујутро и увече најдужа, а што се дан ближио подневу све краћа. Почео је стопама да мери дужину сопствене сенке и озваничио се као први живи сунчани сат. Временом се показало да се доба дана може прецизније одредити помоћу правца и величине сенке коју баца унапред одређени предмет и тада настају први примитивни сунчани часовници. Једноставни, дакако, они су се састојали од штапа пободеног у земљу око кога су била означена места на која треба да падне сенка у одређено доба дана.

Први сачувани сунчани сатови потичу из античких времена и радили су по истом принципу. Били су направљени у облику издубљене мермерне полулопте у чијој је средини постављен штап – гномон – који је бацао сенку на избаждарену основу. Током средњег века потреба за прецизнијим мерењем времена била је везана за манастирске средине где се живело према строгим правилима и временски одређеним обавезама. Тако је, до данашњих дана, остао сачуван сунчани сат у манастиру Студеница, поред јужног портала Богородичине цркве. У Хиландару се налази велика кула са собом пуном сатова који су се управљали према Сунцу. Један монах је имао задатак да се искључиво бави њиховом контролом јер су службе и богослужења захтевали да се то чини сасвим прецизно.

Време је чудна појава, рећи ће многи који га мере својим аршинима. У ренесанси људи много путују, тргују и већ се назире скица за портрет савремене америчке девизе да је време новац. Уз развој астрономије и тзв. сферне геометрије у 14. веку усавршавају се сунчани сатови. Ваља време измерити и на путу и на другој географској ширини, те настају први џепни и путни сунчани часовници.

Стилос има стила

Да би ти сатови били што тачнији и употребљиви на свим меридијанима које је освајао нови човек Европе, додаје им се компас и либела. И не само то: они постају права мала уметничка дела, сасвим видљив и опипљив сведок важности власника. Јер, није то само привилегија прошлости, леп сат је и онда био ствар престижа.

У Музеју примењене уметности најстарији џепни сунчани часовници су тзв. диптиси. Назив је, сасвим логично, настао јер су састављени из две повезане коштане или дрвене плочице. На доњој се налази кружно удубљење у које је постављен компас, а на горњој ознаке за географске ширине северне полулопте на којима је било могуће мерити време. Око њих су распоређене линије са ознакама за сате, од изласка до заласка Сунца. Плочице су, иначе, спојене кончићем – полосом – који, бацајући сенку на бројчаник, показује време. Да би се време тачно измерило било је потребно отворити плочице, подесити компас – према северу, разуме се – и наместити полос на потребну географску ширину.

Да је и онда све имало свој рок употребе, показује и пропаст нирнбершких радионица половином 17. века које су биле ненадмашне у изради диптиха. Наслеђују их мајстори из, такође немачких, занатских радионица у Аугсбургу. Они су постали познати по производњи сунчаних сатова са помичним екваторијалним прстеном. Њихова предност је била у томе што су могли да мере време на свим географским ширинама северне полулопте. Имали су сложенији механизам, а због прецизности су израђивани од метала, посебно бронзе која је често позлаћивана.

Из Аугсбурга су у свет, који је хтео време да спакује у свакојаке кутије, стизали сунчани сатови сачињени из осмоугаоне плоче у чијој је средини постављен компас. Са стране је причвршћен држач са виском за правилно постављање сата и лучно перо – квадрант – на коме су биле избаждарене географске ширине од 0 до 90 степени. На основну плочу са компасом се причвршћивао екваторијални прстен на коме су урезане ознаке за сате и половину сата, док се на каснијим примерцима појављују и ознаке за четвртину сата. У средини прстена, помоћу попречног држача, постављена је игла – стилос – која баца сенку на бројчаник показујући време. Овакви сатови су стављани у посебно израђиване кутије уз које је, по правилу, ишло и упутство за употребу...

Контролори новог сата

За данашњег човека који поседује дигиталне и друге часовнике што одређују време и у стотинку секунде – а све једноставним притиском на дугме сата – најчешће питање, може се рећи и најлогичније, свакако је: како су наши преци, власници сунчаних часовника, одређивали време ноћу или, рецимо, кад је облачно.

Одговор је, такође, логичан: нису га тада мерили, не бар Сунцем скривеним међу облаке или забављеним осветљавањем друге стране Земљине полулопте. У то време људи су се сналазили уз помоћ звезда, а манастири чије обавезе нису водиле рачуна о положају Сунца имали су свој систем мерења времена. Најраширенији је био уз помоћ свећа које су гореле одређено време.

У време кад се појављују механички часовници – време је ту врло растегљиво јер многе земље напросто измишљају имена неких својих сајџија а све у жељи да себи припишу у заслугу првенство – сунчани часовници дуго служе као контрола прецизности оног што се распознаје по чувеном тик-так одбројавању.

За крај ове подуже приче о Сунцу закованом у џепу власника сунчаног сата и податак да смо, снимајући ове експонате испред Музеја примењене уметности у Београду, уз помоћ нашег фото-репортера који и сам покушава – има томе већ доста година – да време мери према Сунцу, одгонетнули тачан сат и минут у нашем главном граду који се налази на 45 подеоку географске ширине. Све уз помоћ екваторијалног путног сунчаног сата од месинга који је средином 18. века израдио мајстор Лудвиг Теодата Милер из Аугсбурга.

Треба ли рећи да је цело снимање напољу обављено уз присуство кустоса Музеја и радника задуженог за безбедност. У сталној музејској поставци налазе се четири сата, остали су закључани у трезору.

Петар Милатовић
мр Мирослав Тимотијевић
Фотографије:
Зоран Секуловић

КАМЕНАЦ, ШТА ТО БЕШЕ?

Сви су изгледи да ће нам се пасте за зубе страховито променити. На томе даноноћно ради група хемичара са Универзитета Луизвила из кентакија. По свему судећи, открили су материју која ће нас коначно ослободити зубног каменца.

Спаситељ се зове глукан и у ствари је молекул ланчане грађе чије су унутрашње „карике" састављене од гликозе и воде. Хемичари из Луизвила утврдили су да бактерије које стварају зубни каменац „препознају" одређене делове молекула глукана што не би било тако погубно да овај не настаје управо у нашим устима. Како га препознају, тако се бактерије прилепе за глукан – и за зубе.

Луизвилски научници кренули су од следеће претпоставке. Кад је већ све тако како је, зар не би било могуће да се производе синтетички глукан који би се везивао за штетне бактерије, али не и за зубе? Пошто бактерије наседну на превару и вежу се за

симуланта, само их исперемо водом или, још простије, испљунемо.

Синтетички глукан већ је ту. Настао је скраћивањем извесних делова молекула органског глукана. Сада је на реду испитивање које треба да покаже колико је заиста у пракси погубан по каменац. Буде ли се све догађало онако добро како верују у Луизвилу, Американци ће сигурно имати блиставије зубе, а и уштедеће бар делић од оних 20 милијарди долара колико годишње потроше на зубаре.

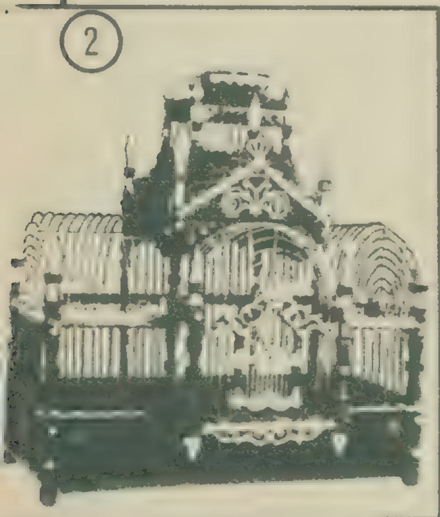
Сад је питање која ће компанија добити искључиво право за производњу глуканске пасте за зубе. У игри су „Жилет", „Дипон" и „Колгејт-Палмолив".

ГДЕ ЈЕ ТУ ПТИЦА?

У западнонемачком граду Валсроду налази се јединствен музеј у свету у коме се чувају кавези за птице. Најстарији експонат има пуних 400 година. Осим кавеза колекција садржи и слике, скулптуре, гравире и гоблене на којима су представљене собне птице.

На фотографији је немачки кавез с почетка нашег века (1) и француски (2) из давне 1869. Тада су били у моди кавези са раскошним украсима тако да је птицу било тешко видети.

НАЈЛОНКЕ У ДИП ФРИЗ!

Одавно се зна да при изразито ниским температурама оштрице ножева, рецимо, дуже задржавају оштрину. Компанија „Жилет" обавезно жилете једно време смрзава на температури од око минус 180° Целзијусових. Знајући за ово, физичари Џефри Левин и Брус Норијан из Њутн Апер Фолса у Масачусетсу запитали су се зашто нешто што важи за жилете не би важило и за неке друге металне предмете.

Почело је тако што је Норијан жице сопствене виолине ћушнуо у дубоки замрзивач и оставио их тамо да се мрзну на температури од минус 180° Целзијусових неколико сати. Шта је постигао? Жице су знатно дуже остале наштимоване, а и звук им је био осетно чистији. Затим се Норијан окренуо клавиру једног пријатеља. Наштимованост клавирских жица трајала је четири пута дуже него без дубоког замрзавања. Тиме је ствар била решена. Норијан и Брус бацили су се у бизнис дубоког замрзавања жичаних инструмената који, тврде, доноси астрономску зараду.

Охрабрена почетним резултатима, два партнера почела су да бацају у замрзивач све што није превише кабасто. Покушали су са лоптицама за голф и према сведочењу играча из Њутн Апер Фолса постигли да се лоптице котрљају два до два и по метра дуже. Нису заобишли чак ни женске најлон чарапе и, што да не, установили да веома ниске температуре чине чуда за дуговечност најлонки.

Нико са сигурношћу не може да објасни на који начин изложеност изузетно ниским температурама „оштри" метал, мада Норијан мисли како је можда реч о ублажавању напрегнутости материјала и смањењу нечистоће. Што се најлонки тиче, ствар је, по њему, у следећем. Бациш их на минус сто осамдесет, молекули полимера мало се поразмештају и после их носиш бар двоструко дуже.

Да је ствар ипак озбиљна, говори податак како један студент Масачусетског технолошког института прековремено седи у тамошњој лабораторији покушавајући да реши тајну виолинских жица и дуготрајућих најлон чарапа.

МОРЕ НА 109. СПРАТУ

Може ли морска болест да се добије на сувом? Може, ако се расклиматаним колима возите помбастим путем. А можете ли да оболите од морске болести а да не изађете из своје канцеларије? И то може ако радите у Сирсовом облакодеру који је подигнут у Чикагу 1970–1974. године.

У чему је ствар? Сирс Билдинг носи ласкав назив највише зграде на свету: има 109 спратова и висок је 442 метра, а с друге стране Чикаго бије глас да је „град ветрова" – два пута годишње овде дувају прави урагани. Разуме се, облакодер је грађен тако да може да издржи сваку олују, зграда се не руши али се добро љуља. Зато у време најјачих ветрова службеници по канцеларијама смештеним у Сирсовом облакодеру обавезно држе поред себе пластичне кесе.

Илустровао: Зоран Петканић-Петко

ПОВРАТАК СПРАВЕ ЗА ВАЖНЕ ПОТПИСЕ

ПЕНКАЛО ИПАК НИЈЕ ПРЕСУШИЛО

Догађа се нешто чудно. Људи све чешће одбацују неке благодети модерне цивилизације и враћају се појединим производима прошлости. Већ је општепозната носталгија за старим намештајем и предметима из доба наших бака. Али, оно што је мало ко могао да предвиди јесте да ћемо одбацити практичну хемијску оловку и поново узети у руку непрактично налив-перо.

Пенкало се појавило давне 1884. године и добро нас је служило све до 1939. године када је Ласло Биро смислио нову писаљку – хемијску оловку. Одједном су сви схватили да је пенкало тако непрактично, тако споро у односу на Ласлову „мастиљаву оловку" која је малтене сама писала по папиру. Без имало жаљења убрзо су сви одбацили налив-перо и посегли за хемијском оловком. Ништа није помогло што су се и сама пенкала усавршила и што су, уместо „резервоара који се пунио из флашице, добила пластичне патроне већ испуњене мастилом".

Налив-пера су остала као подсећање на прошлост само у џеповима оних најупорнијих и, наравно, деце у основној школи. Ђаци су учили да пишу користећи пенкало, али само у најнижим разредима, док им се не „испише" рукопис. И они су једва чекали да што пре прође тај „гњаваторски" период и да коначно почну да пишу домаће задатке практичном хемијском.

На новонасталу ситуацију морали су да се привикну и произвођачи. Уместо пенкала правили су, па шта ће друго, хемијске. Међутим, ситуација се прошле и ове године нагло променила. Додуше, ради се о чувеним фирмама као што је „Картије", на пример.

„Картије" који ставља потпис испод скупоценог накита, упаљача, наочара, вратио се производњи пенкала још пре осам година. Међутим, тек су прошле године поново почели да производе више пенкала него хемијских и остварили само на њима зараду од 20 милиона долара. Који је разлог, рећи ће Ралф Дистино, директор „Картијеа".

– Налив-пера су повратила популарност, посебно у САД. Нација која, на неки начин, има комплекс државе „кратке" прошлости жели да купи традицију. Због тога поново посежу за пенкалима јер су она много више него средство за писање. Постала су статусни симбол, ствар престижа, што хемијска оловка, ма како скупа била, никад не може.

А луксузно пенкало заиста може да подсећа на уметничко дело. Као оно „монтблан" број 149 са пет слојева лака на „телу" и пером од 18-каратног злата. Уосталом, нису случајно велики споразуми потписивани пенкалом, а не хемијском. Да ли може уопште да се замисли пакт о предаји потписан оловком Ласла Бироа. Наравно да не. Баш зато се и зна да је Даглас Мекартур потписао споразум о предаји Јапана 1945. године „паркер" пенкалом.

Без обзира на нека усавршавања, налив-перо се није много променило. А ако још на тржиште излази с потписом неке познате фирме онда се инсистира и на старинском изгледу.

– Код пенкала је најважније перо које мора посебно пажљиво и вешто да се „исече" – каже Ралф Дистино. – Без обзира што процес није толико сложен као сечење дијаманта, ми често волимо да упоредимо наша пера са овим драгим каменом.

Пенкалом, већ смо рекли, није могуће брзо писати, што му даје посебну драж. Наравно, и само одржавање је прави ритуал. Друго, то није „справа" која може да се позајми. Кад једном купите или, још боље, добијете пенкало и њим почнете да пишете, перо се „навикне" на начин на који га прислањате уз папир и под којим углом пишете. То је врло важно и о томе треба водити рачуна. Јер, оног часа кад би га неко други узео у руке, перо тврђе или мекше израђено ширег или ужег врха, никад више не би могло да пише као на почетку.

Други разлог што пенкало не треба позајмљивати је једноставнији. Може се догодити да вам га не врате.

В. С.

Илустровао: Зоран Петканић Петко

РИП КИРБИ

КРАЉЕВСТВО ПАЧАКУТЕК

II ДЕО

ЦРТА: ЏОН ПРЕНТИС (JOHN PRENTICE) ПИШЕ: ФРЕД ДИКИНСОН (FRED DICKENSON)

РИП И ДЕЗМОНД ПОЛАЗЕ У ПОТРАГУ ЗА СТАРИМ ГРАДОМ ИНКА. ВОДЕ ИХ БЛАЈМИ И ДЕВОЈКА МАЈРА... КАД СУ СТИГЛИ ВИСОКО У АНДЕ, БЛАЈМИ СЕ ОКЛИЗНУО НИЗ ЛИТИЦУ ЈЕР МУ ЈЕ ПАЖЊУ ПРИВУКЛО СУНЦЕ КОЈЕ СЕ ОДСЛИКАВАЛО У ОБЛАЦИМА...

БЛАЈМИ ЈЕ ОБЈАСНИО КАКО МУ ЈЕ СВЕЧАНА ПОВОРКА СПАСИЛА ЖИВОТ...

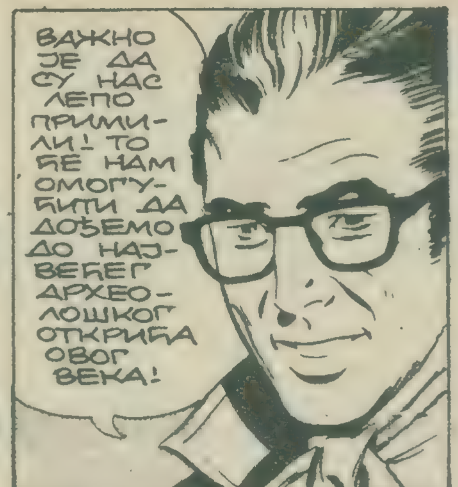

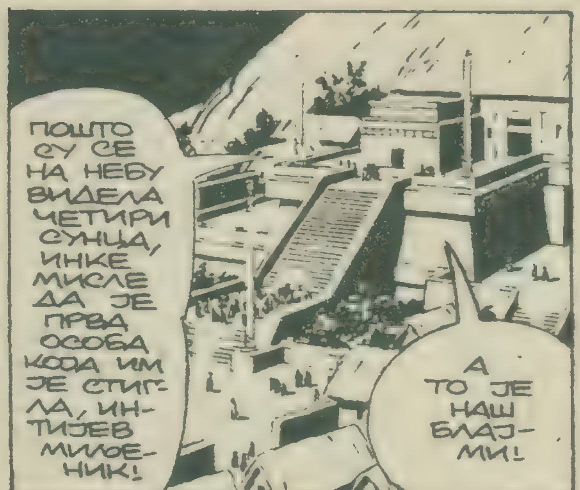

ВЕРОВАТНО СУ ПОМИСЛИЛИ ДА БОГ СУНЦА НАЈАВЉУЈЕ МОЈ ДОЛАЗАК..."

ЗАШТО СЕ НИСИ ОДАЗВАО?
ПА ДА ИМ ОТКРИЈЕМ ИСТИНУ! ТАМАН ПОСЛА!

ВАЖНО ЈЕ ДА СУ НАС ЛЕПО ПРИМИЛИ! ТО ЋЕ НАМ ОМОГУЋИТИ ДА ДОЂЕМО ДО НАЈВЕЋЕГ АРХЕОЛОШКОГ ОТКРИЋА ОВОГ ВЕКА!

ЗАИСТА МИСЛИТЕ ДА СУ ОВО ИНКЕ?
ДА! НЕКИ ГРАДОВИ ИНКА НИКАД НИСУ ОТКРИВЕНИ И ОСВОЈЕНИ!

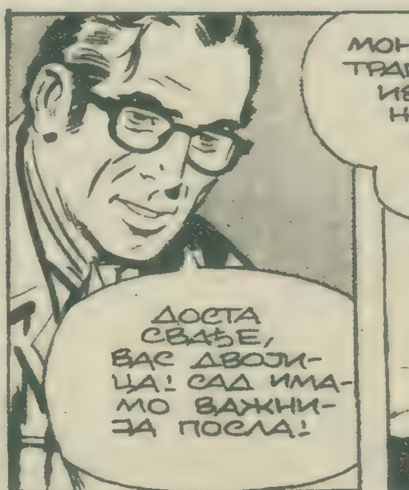

ЕВО, ОВАЈ ЈЕ ОСТАО НЕТАКНУТ!
КАО ДА СМО СЕ ВРАТИЛИ ЧЕТИРИ ВЕКА УНАЗАД!
КРАЉ ПАЧАКУТЕК ЖЕЛИ ДА ПОЗДРАВИ СЛУГЕ КОЈЕ ЈЕ ИНТИ ПОСЛАО ВЕЛИКОМ БЛАЈМИЈУ!
ДОБРО!
ОХ! НЕ!

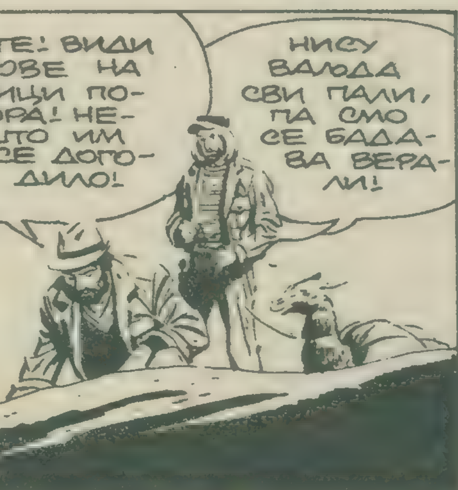

ПОШТО СУ СЕ НА НЕБУ ВИДЕЛА ЧЕТИРИ СУНЦА, ИНКЕ МИСЛЕ ДА ЈЕ ПРВА ОСОБА КОЈА ИМ ЈЕ СТИГЛА, ИНТИЈЕВ МИЉЕНИК!
А ТО ЈЕ НАШ БЛАЈМИ!

ОБЈАСНИ ИМ ДА МИ НИСМО НИКАКВЕ СЛУГЕ!
© King Features Syndicate Inc. 1976 World rights reserved

ОХ!
ПОЛАКО! НА ВЕЛИКОГ БЛАЈМИЈА НИКО НЕ СМЕ ДА ВИЧЕ!

ЗАР ТАКО? А ЈА САМ ТЕ ТОЛИКО ЖАЛИО...
КАД ВЕЋ МИСЛЕ ДА САМ ИНТИЈЕВ МИЉЕНИК, НЕК' ИМ БУДЕ...

ДОСТА СВАЂЕ, ВАС ДВОЈИЦА! САД ИМАМО ВАЖНИЈА ПОСЛА!

МОНТЕ! ВИДИ ТРАГОВЕ НА ИВИЦИ ПОНОРА! НЕШТО ИМ СЕ ДОГОДИЛО!
НИСУ ВАЉДА СВИ ПАЛИ, ПА СМО СЕ БАДАВА ВЕРАЛИ!

РЕК'О БИ' ДА СУ ИЗГУБИЛИ ВОДИМА! ЊЕГОВИ ТРАГОВИ СЕ ГУБЕ!
ВАЖНО ЈЕ ДА ЈЕ ДАСА СА ЦВИКЕРИМА ЖИВ! ОН ЗНА ГДЕ ЈЕ БЛАГО!

ВАЉДА НИСУ ДАЛЕКО ОДМАКЛИ!

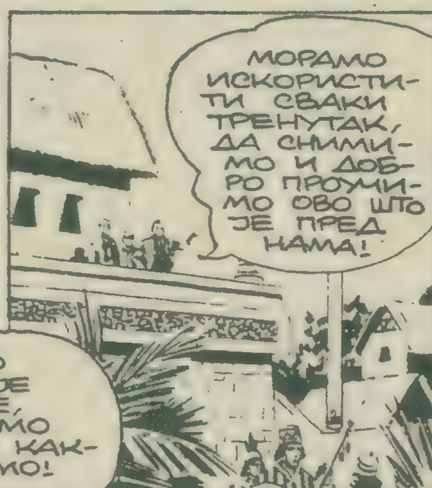

ОВО ЈЕ МЕСТО ТАМНО НАЗНАЧЕНО НА СТАРОЈ МАПИ!
ДА! А ЗЛАТА ИМА НА СВЕ СТРАНЕ!

ПОГЛЕДАЈТЕ ОНО НА ЗИДУ! ПРЕДСТАВЉА СУНЦЕ! ЧИСТО ЗЛАТО!
ДА! ИНКЕ СУ ОД ЊЕГА ПРАВИЛЕ РАЗНЕ УКРАСЕ И ЗНАМЕЊЕ!

КАД КРЕНЕМО, ЛАМЕ ЋЕ БИТИ ПРЕТОВАРЕНЕ ЗЛАТОМ!
НЕЋЕ, БЛАЈМИ!

НЕЋЕ?
ПРОНАШЛИ СМО ВЕЛИКО БЛАГО ИНКА И СТАРИ ГРАД... ТО НАМ ЈЕ ДОВОЉНО!

ЗАР НЕ БИСТЕ НОСИЛИ ОВАКАВ ЗЛАТНИ НАКИТ КАО ЈА?
НЕ, БЛАЈМИ!

МОРАМО ИСКОРИСТИТИ СВАКИ ТРЕНУТАК, ДА СНИМИМО И ДОБРО ПРОУЧИМО ОВО ШТО ЈЕ ПРЕД НАМА!
КАО ТВОЈЕ СЛУГЕ, ОСТАЋЕМО ОВАКВИ КАКВИ СМО!

ГЛЕ! СТЕПЕНАСТЕ ТЕРАСЕ ЗАСАЂЕНЕ КУКУРУЗОМ! БАШ КАО ШТО ИСТОРИЧАР ВЕГА ПИШЕ...
ЈА БИХ РАДИЈЕ ПРОУЧИО ЗЛАТО!

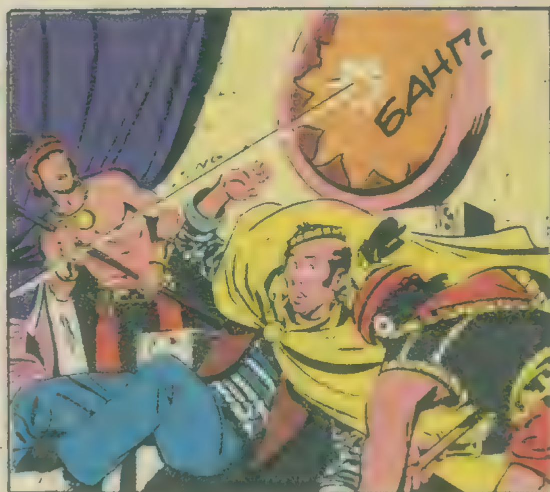

ВИСОСТИ, АКО ДОПУСТИТЕ, ПОМОЋИ ЋУ ДЕЗМОНДУ ДА СЕ РАСПАКУЈЕ!
СВАКАКО! А ЈА ЋУ МАЛО ОДРЕМАТИ НА ПРЕСТОЛУ!

НАС ДВОЈИЦА СЕ ОДЛИЧНО РАЗУМЕМО...
ДЕЗМОНД ЈЕ ВЕЋ ДОБИО ПОМОЋ...

АЛИ...
НЕ! НЕ!

СТАНИ! ПУШКА НИЈЕ КОПЉЕ!
ИНКА НИЈЕ РАЗУМЕО ДЕЗМОНДА...

БУМ!

БАНГ!

ИНКЕ СУ СЕ УПЛАШИЛИ КОПЉА КОЈЕ ГРМИ И СЕВА...

ТО СИ НАМЕРНО УРАДИО, ДЕЗМОНДЕ!

УХ! ИЗГЛЕДА ДА ЋЕ ОВДЕ БИТИ ДОСТА МУКЕ...

КИРБИ ЈЕ НЕУМОРНО СНИМАО...
ТЕШКО ДА ЋЕ ИКО ПОВЕРОВАТИ ОВИМ НАШИМ ФОТОГРАФИЈАМА, МАЈРА!
ЈА ЈЕДВА ВЕРУЈЕМ СОПСТВЕНИМ ОЧИМА!

ПОГЛЕДАЈТЕ! КАМЕНИ БЛОКОВИ САВРШЕНО НАЛЕЖУ ЈЕДАН НА ДРУГИ... А НИСУ ВЕЗАНИ ЦЕМЕНТОМ!

ПРИНЦ РОХА ЈЕ ПОСМАТРАО ИЗ ПРИКРАЈКА...

ИНКЕ СУ БИЛИ ОДЛИЧНИ АСТРОНОМИ... ОДРЕЂИВАЛИ СУ ПОЛОЖАЈ ЗВЕЗДА ПОМОЋУ ОВИХ СТУБОВА...
НЕВЕРОВАТНО...

ИЗГРАДИЛИ СУ ПУТЕВЕ, ВИСЕЋЕ МОСТОВЕ...

...РАЗРАДИЛИ СУ СИСТЕМ КОМУНИКАЦИЈЕ! ЧУЈЕТЕ ЛИ МЕ?

МАЈРА?

КИРБИ, ОВО ЈЕ ПРИНЦ РОХА!
ХМM... КОМЕ ЈА ПРИЧАМ...

ПРИНЦ РОХА ЖЕЛИ ДА НАМ ПОКАЖЕ ЗЛАТНЕ УКРАСЕ...

КАЖЕ ДА ЈЕ ОВО ТРЕЗОР!
А ГДЕ СУ ВРАТА? КАТАНАЦ? АХ, ДА! КОД ИНКА КРАЂЕ НИЈЕ БИЛО!

ЗА ИМЕ СВЕТА! НИ КРАЉ МИДА НИЈЕ МОГАО ОВАКО НЕШТО ДА ПОЖЕЛИ!

НЕПРОЦЕЊИВА ВРЕДНОСТ! СХВАТАТЕ ЛИ, МАЈРА?

МАЈРА!

ДА, ИМА И ВРЕДНИЈИХ СТВАРИ ОД ЗЛАТА!

ЈА ОДОХ! АКО НЕМАТЕ НИШТА ПРОТИВ...

НИСУ МЕ НИ ПРИМЕТИЛИ...

ЧУДНО ЈЕ ДА СЕ ВЕКОВИМА ЦИВИЛИЗАЦИЈА ИНКА НИЈЕ МЕЊАЛА!
МНОГЕ СЕ СТВАРИ НЕ МЕЊАЈУ, ДЕЗМОНДЕ!

ЧЕТИРИ ДАНА КИРБИ ЈЕ ИСТРАЖИВАО ГРАД ИНКА...
ПА ЊИХОВО СЛИКАРСТВО ЈЕ БОЉЕ ОД МОДЕРНОГ!
МНОГО ТОГА ЋЕШ ЈОШ ОТКРИТИ, ДЕЗМОНДЕ!

АЛИ, ДОШЛО ЈЕ ВРЕМЕ ДА ОБАВЕСТИМО СВЕТ О НАШЕМ ОТКРИЋУ!

НЕ ЗНАМ САМО ДА ЛИ ЋЕ МАЈРА КРЕНУТИ С НАМА!

МАЈРА, ЛОША ВЕСТ! СПРЕМАМО СЕ ЗА ПОВРАТАК!

ЈА ИМАМ ЛЕПУ ВЕСТ – ПРИНЦ РОХА ЖЕЛИ ДА МУ БУДЕМ ЖЕНА!

МОНТЕ! НИСАМ ПИЈАН! ДОЛЕ ВИДИМ НЕКИ ГРАД!
ЗА ТО ВРЕМЕ...

МИСЛИШ, РУШЕВИНЕ СТАРОГ ГРАДА?
НЕ! ГРАД У КОМЕ ВРИ КАО У КОШНИЦИ! ЕВО, УВЕРИ СЕ!

ХРАМОВИ УКРАШЕНИ ЗЛАТОМ! ДЈУК, БОГАТИ СМО!

А У КРАЉЕВСТВУ ПАЧАКУТЕК...
РЕЦИТЕ ПРИНЦУ ДА ВАМ ЧЕСТИТАМ И ЖЕЛИМ МНОГО СРЕЋЕ!
ХВАЛА, КИРБИ!

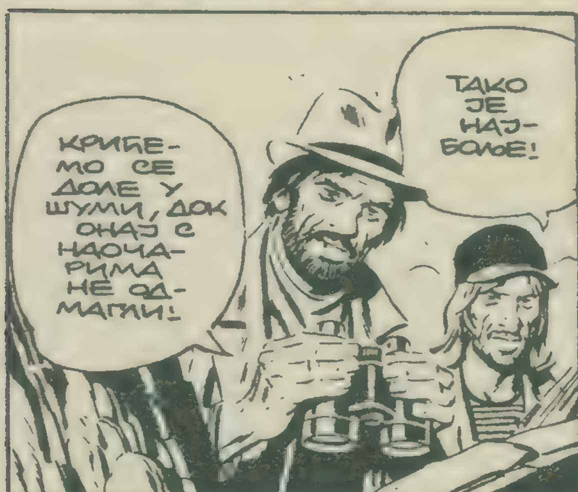

ДИВНА ВЕСТ, МОМЦИ!
СЕСТРА МАЈРА – ПРИНЦЕЗА? ТО ЈЕ ВЕЛИКА ЧАСТ!
ПИТАМ СЕ ДА ЛИ ИНКЕ ЗНАЈУ ЗА САВРЕМЕНЕ ОБИЧАЈЕ?

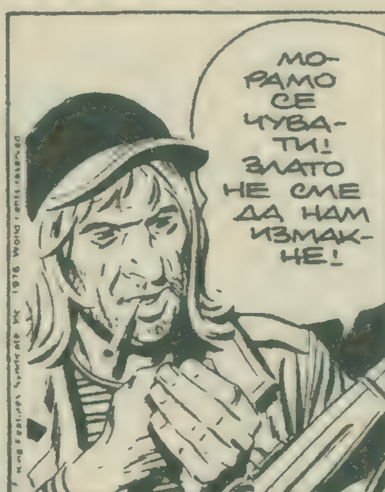

КРЕЋЕМО ПОСЛЕ СВЕЧАНОСТИ! ПОКЛОНЕ КОЈЕ НАМ БУДУ ДАЛИ, ОДНЕЋЕМО У МУЗЕЈ...
КАД КИРБИ ОДЕ, МИ ЗАУЗИМАМО ГРАД!

ПУШКЕ ЋЕ РАЗЈУРИТИ АРМИЈУ КОПЉАНИКА!
ИМАШ ПРАВО, МОНТЕ!

ТАКО ЋЕМО ИХ ПОТПРАШИТИ, ДА ИМ НЕЋЕ ПАСТИ НА ПАМЕТ ДА СЕ ВРАТЕ!

КРИЋЕМО СЕ ДОЛЕ У ШУМИ, ДОК ОНАЈ С НАОЧАРИМА НЕ ОДМАГЛИ!
ТАКО ЈЕ НАЈБОЉЕ!

МОРАМО СЕ ЧУВАТИ! ЗЛАТО НЕ СМЕ ДА НАМ ИЗМАКНЕ!

АЛИ ОВУ ОДЕЋУ СУ МИ ОНИ ДАЛИ!
ЗНАМ... ИПАК У ТОМЕ НЕ МОЖЕШ ДА ПУТУЈЕШ!

ЗА ПРИНЦА РОХУ И НОВУ ПРИНЦЕЗУ МАЈРУ ПРИРЕЂЕНА ЈЕ РАСКОШНА СВЕЧАНОСТ...

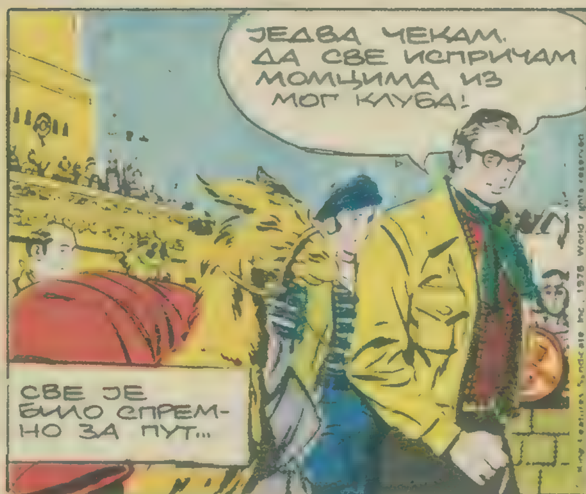

НЕМОЈ, ДЕЗМОНДЕ! ОВО ЈЕ СРЕЋАН ТРЕНУТАК!
ЗНАМ, АЛИ ТАКО САМ УЗБУЂЕН...

ЕВО, ОВДЕ ЧЕКАМО НАШ ТРЕНУТАК!
ЗА ТО ВРЕМЕ...

ЛАМЕ СУ НАТОВАРЕНЕ ХРАНОМ И ПОКЛОНИМА...

КИРБИ, КАД ОДЛУЧИТЕ, МОЖЕМО ДА КРЕНЕМО!

ЗБОГОМ, ПРИНЦЕЗО! ДРЕВНУ ЦИВИЛИЗАЦИЈУ ОСТАВЉАМ У ДОБРИМ РУКАМА!
СРЕЋНА САМ ШТО СМО СЕ УПОЗНАЛИ, КИРБИ!

ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА СВЕ ИСПРИЧАМ МОМЦИМА ИЗ МОГ КЛУБА!
СВЕ ЈЕ БИЛО СПРЕМНО ЗА ПУТ...

Е, САД СИ ОНАЈ СТАРИ!
ДА! БИЛО ЈЕ ЛЕПО...

ОДЛАЗЕ! САМО, ДЕВОЈКУ НЕ ВИДИМ... НИЈЕ НИ ВАЖНО...

ВАЖНО ЈЕ ДА ЈЕ КИРБИ КРЕНУО!
ЈЕСТЕ! ВЕЋ СЕ ПЕЊЕ ОНОМ КОСИНОМ!

КАД ЈОШ ОДМАКНУ, ЗАУЗЕЋЕМО ГРАД БЕЗ ПО МУКЕ!

МИРОЉУБИВИ НАРОД НИЈЕ СЛУТИО ШТА МУ ПРЕТИ...

ТЕРЕН ЈЕ ЧИСТ! КРЕНИМО!
ОДМА'! ИЗ ОВИХ СТОПА!

ЗНАМ ОНУ ДВОЈИЦУ! ОПАСНИ СУ И ЗЛИ!

РАТНИЦИ ПРЕДВОЂЕНИ ПРИНЦОМ РОХОМ, ПРЕПРЕЧИЛИ СУ ПУТ ДОШЉАЦИМА...

СМЕЈУРИЈА! ИМАЈУ САМО КОПЉА!
ДОВДЕ ИХ НЕ МОГУ ДОБАЦИТИ!

ПУЦАЋУ ИМ ИЗНАД ГЛАВЕ!
БУМ! БАМ!

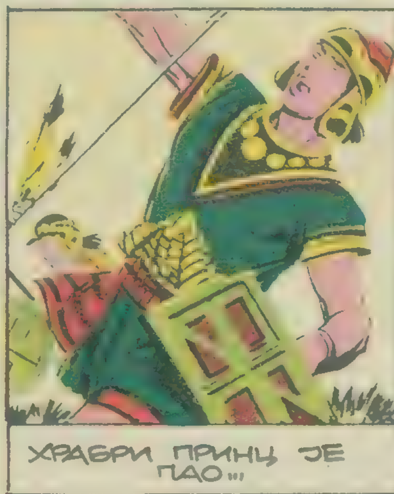
КИРБИ НИЈЕ МОГАО ДА ЧУЈЕ ПУЦАЊ...
КАКАВ МИРАН КУТАК НА ЗЕМЉИ...

ИСПАЛИ ЈОШ КОЈИ МЕТАК!

ПРИНЦ РОХА ЈЕ ЈУРНУО...

ОНОГ ЋУ МОРАТИ ДА УБИ-ЈЕМ!

САМ ЈЕ ТО ТРАЖИО!
БУМ!

ХРАБРИ ПРИНЦ ЈЕ ПАО...

МЕЂУ РАТНИЦИМА ЈЕ ЗАВЛАДАЛА ПАНИКА...

ПО-ЧЕЛИ СУ ДА БЕ-ЖЕ...

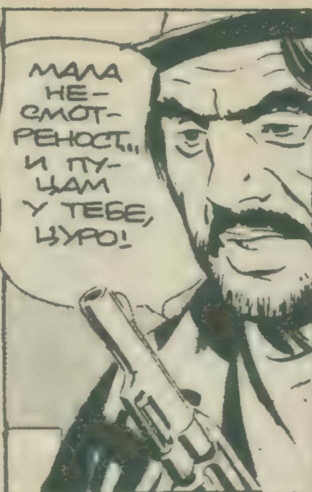

ГРАД ЈЕ НАШ!
ИМА ДА СЕ ЗНА КО ЈЕ ОВДЕ ГАЗДА!

НЕДАЛЕКО ОДАТЛЕ...

А ЗАШТО И ТИ НИСИ ОТИШЛА С КИРБИЈЕМ?
ЈА САМ ОСТАЛА СА МУЖЕМ!

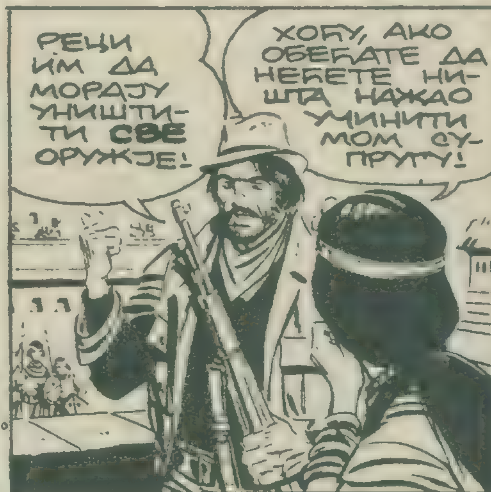
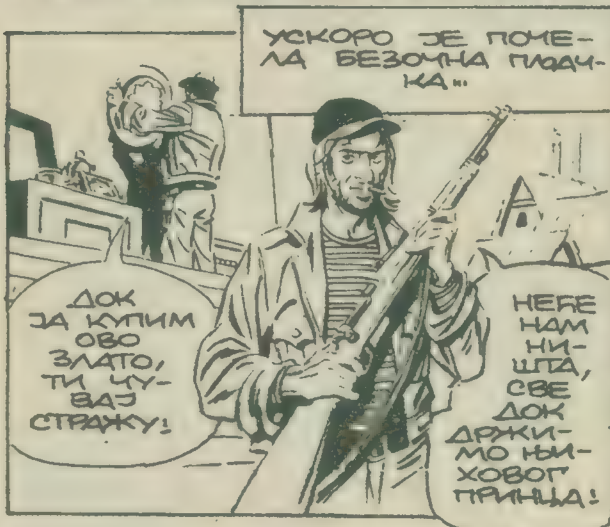

ЗНАТЕ ЛИ ДА СТЕ ПУЦАЛИ У ПРИНЦА, НИТКО-ВИ?

ПРИНЦА?! МОГАО БИ ДА НАМ ПОСЛУЖИ К'О ТАОЦ!
ДА! ОДВУЦИ ГА УНУТ-РА!

ЈА ОСТАЈЕМ КРАЈ ЊЕГА... ДА ГА НЕГУЈЕМ!
НЕ БРИНИ ЗА ЊЕГА, ВЕЋ ОБАВЕСТИ НАРОД ДА СМО МИ САД ГАЗДЕ!

МАЛА НЕСМОТРЕНОСТ... И ПУЦАМ У ТЕБЕ, ЏУРО!

МЕНИ САД СВЕ ЛИЧИ НА САН...
ДА, ТО ЈЕ САН СВАКОГ ИСТРАЖИВАЧА...
КИРБИ НИШТА НИЈЕ СЛУТИО...

НАУЧНИЦИ СВЕТА СЈАТИЋЕ СЕ ОВДЕ ДА ПРОУЧЕ ОЧУВАНУ КУЛТУРУ ИНКА!
ДОНЕЋЕ ИМ И БЛАГОДЕТИ МОДЕРНЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ!

МОЖДА СЕ И ЈА ЈЕДНОМ ВРАТИМ ДА ПОТРАЖИМ СВОЈ ПРЕСТО...

РЕЦИ ИМ ДА МОРАЈУ УНИШТИТИ СВЕ ОРУЖЈЕ!
ХОЋУ, АКО ОБЕЋАТЕ ДА НЕЋЕТЕ НИШТА НАЖАО УЧИНИТИ МОМ СУПРУГУ!

УСКОРО ЈЕ ПОЧЕЛА БЕЗОЧНА ПЉАЧКА...
ДОК ЈА КУПИМ ОВО ЗЛАТО, ТИ ЧУВАЈ СТРАЖУ!
НЕЋЕ НАМ НИШТА, СВЕ ДОК ДРЖИМО ЊИХОВОГ ПРИНЦА!

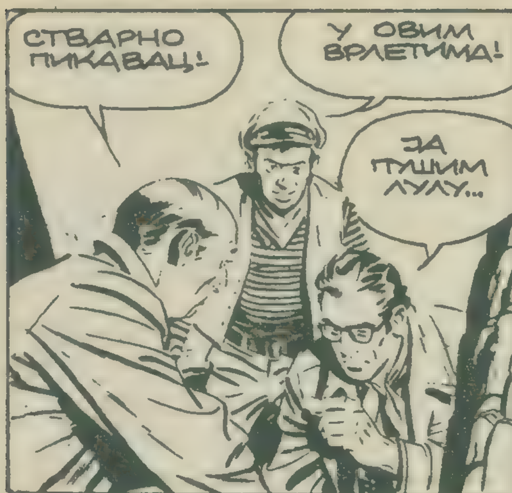
КИРБИ, ДЕЗМОНД И БЛАЈМИ ВЕЋ СУ БИЛИ ДАЛЕКО ОДМАКЛИ...

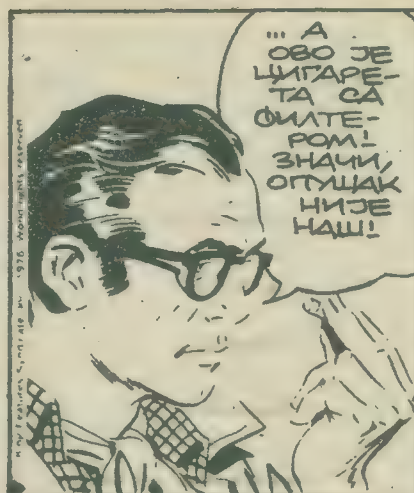
ХМ... ВЕОМА, ВЕОМА ЧУДНО...

НЕШТО ЈЕ ПРИВУКЛО КИРБИЈЕВУ ПАЖЊУ...
СТАНИ!

ШТА ЈЕ БИЛО?
ЈЕ ЛИ ВРЕМЕ ЗА РУЧАК?

НЕКО ЈЕ БАЦИО ОПУШАК!
ЈА НИСАМ!
НИ ЈА!

СТВАРНО ПИКАВАЦ!
У ОВИМ ВРЛЕТИМА!
ЈА ПУШИМ ЛУЛУ...

... А ОВО ЈЕ ЦИГАРЕТА СА ФИЛТЕРОМ! ЗНАЧИ, ОПУШАК НИЈЕ НАШ!

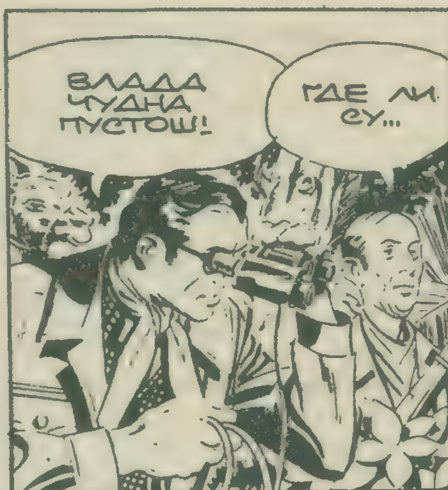

НЕКО НАС ЈЕ ПРАТИО! МИСЛИМ ДА ЗНАМ КО!
ВРАЋАМО СЕ!

КО БИ ТО МОГАО ДА БУДЕ?
ОНА ДВА ТИПА КОЈА СУ МЕ ПРЕСРЕЛА У СЕЛУ -ДЈУК И МОНТЕ!

ПОКУШАО САМ ДА ИХ ЗАВАРАМ, АЛ' НИСАМ УСПЕО!

БРЖЕ! НАШИ ПРИЈАТЕЉИ СУ У НЕВОЉИ!

КИРБИ И ЊЕГОВИ ПРАТИОЦИ СУ СЕ ВРАТИЛИ У ГРАД ИНКА...

ВЛАДА ЧУДНА ПУСТОШ!
ГДЕ ЛИ СУ...

НАОРУЖАНИ СУ... МОРАМ НЕШТО ДА СМИСЛИМ...

ДОНЕСИ ЈОШ! ТРЕБА ДА МИСЛИМО И НА ЗДРАВЉЕ!
ПЉАЧКАШИ СУ БИЛИ НЕЗАСИТИ И У ЈЕЛУ...

ОХ! ДА КИРБИ НИЈЕ ОТИШАО...

ОН ЈЕ БИО БЛИЖИ НЕГО ШТО ЈЕ МАЈРА МОГЛА И ДА ПРЕТПОСТАВИ...
СЕТИО САМ СЕ! ОДВЕЖИМО ЛАМЕ!
11

ШТА НАМЕРАВАТЕ?
ХОЋУ ДА ИХ ИЗМАМИМ НА ОТВОРЕН ПРОСТОР!

ЗЛАТО КОЈЕ СМО ДОБИЛИ, БИЋЕ ОДЛИЧАН МАМАЦ!

А У ГРАДУ...
ЛОШЕ МУ ЈЕ... ОСТАВИТЕ НАС САМЕ...
САМО БЕЗ ТРИКОВА, МАЛА! ПУЦАЋУ БЕЗ ОКЛЕВАЊА!

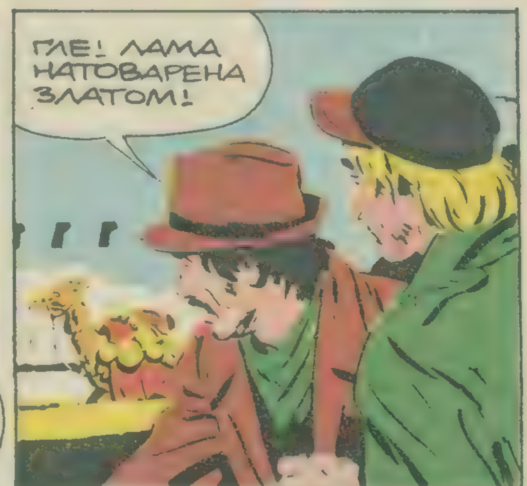

ШТА КАЖЕШ, МОНТЕ? МИ СМО ОВДЕ ГОСПОДАРИ!
А СВЕ ОВО БЛАГО ЈЕ НАШЕ!

А У ОБЛИЖЊОЈ ШУМИ...
...А ОНДА МЕ ПРЕКРИЈ ЋЕБЕТОМ НА КОЈЕ ЋЕШ ОКАЧИТИ ЗЛАТНЕ ПРЕДМЕТЕ!
РАЗУМЕМ, РИПЕ!

'АЈДЕ! САД ТРК!

БЕЕЕЖИ!

ДА ЛИ ЈЕ ОВО БИЛО ПАМЕТНО?
ОТКУД ЗНАМ! ВИДЕЋЕМО!

ГЛЕ! ЛАМА НАТОВАРЕНА ЗЛАТОМ!

ПЉАЧКАШИ СУ ПОЈУРИЛИ...
ДРЖ' ЈЕ!

МОЈА ЈЕ!
КО ЛИ ЈУ ЈЕ ОВАКО НАКИТИО? ЧИЈА ЈЕ?

МОЈА!
ПОКРИВАЧ СЕ НАЈЕДНОМ ДИГАО И...

ШТА?!
БАЦИ РЕВОЛВЕР!

ЧУЈЕШ?

БУМ!
АЛИ...

ХИТАЦ ЈЕ ПРОМАШИО КИРБИЈА...
БУМ!

АЛИ ЈЕ УЗНЕМИРИО ЛАМУ И...

ОВДЕ СЕ ВАТРЕНО ОРУЖЈЕ НЕ КОРИСТИ!

ДА НИСТЕ МРДНУЛИ С МЕСТА!

ВЕЖИ ИХ И ПОКУПИ ОРУЖЈЕ, ПА ДА ВИДИМО КАКВУ СУ ШТЕТУ НАПРАВИЛИ!

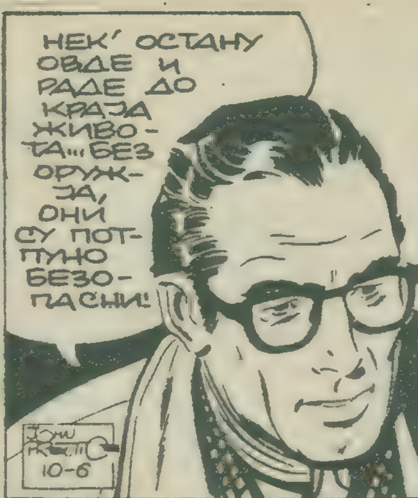

ОХ, МАЈРА, ТАКО МИ ЈЕ ЖАО!
КИРБИ, ХВАЛА НЕБЕСИМА ШТО СИ ОВДЕ!

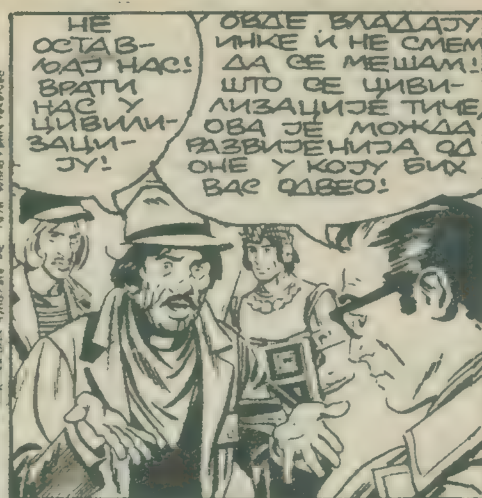

ДОБРА СТЕ БОЛНИЧАРКА, МАЈРА! РОХА ЋЕ ПРЕЖИВЕТИ!
ТАКО САМ СЕ УПЛАШИЛА... СВИ СУ ПОБЕГЛИ ИЗ ГРАДА...
13

ОПАСНОСТ ЈЕ ПРОШЛА... УСКОРО ЋЕ СЕ ВРАТИТИ!

И, ЗАИСТА...
НЕ БОЈТЕ СЕ! НЕ МОГУ ВАМ НИШТА!

КО НАСРНЕ НА ПРИНЦА ПАЧАКУТЕКА, ЧЕКА ГА СМРТНА КАЗНА!
МОЛИМ ДА ИМ ПОШТЕДИТЕ ЖИВОТ!

НЕК' ОСТАНУ ОВДЕ И РАДЕ ДО КРАЈА ЖИВОТА... БЕЗ ОРУЖЈА, ОНИ СУ ПОТПУНО БЕЗОПАСНИ!
10-6

НЕ ОСТАВЉАЈ НАС! ВРАТИ НАС У ЦИВИЛИЗАЦИЈУ!
ОВДЕ ВЛАДАЈУ ИНКЕ И НЕ СМЕМ ДА СЕ МЕШАМ! ШТО СЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ ТИЧЕ, ОВА ЈЕ МОЖДА РАЗВИЈЕНИЈА ОД ОНЕ У КОЈУ БИХ ВАС ОДВЕО!

БИЋЕ НАМ ПОТРЕБНИ ЗА ПОЉСКЕ РАДОВЕ! ЧЕКА ИХ ТЕЖАК ПОСАО!
И БОРАВАК НА СВЕЖЕМ ВАЗДУХУ!
10-7

А САД МОРАМ ДА ДОНЕСЕМ ТЕШКУ ОДЛУКУ!

ВРАЋАМ СВЕ ЗЛАТО КОЈЕ СТЕ НАМ ПОКЛОНИЛИ!

ЗАШТО?
ЈЕР МОРА ДА ОСТАНЕ ТАЈНА ДА ЦИВИЛИЗАЦИЈА ПАЧАКУТЕК ЈОШ ЖИВИ!

ВИДИМ КАКВЕ БИ ВАМ НЕДАЋЕ ДОНЕЛА МОДЕРНА ЦИВИЛИЗАЦИЈА!
10-8

ЕВО, СПАЛИЋУ СВЕ БЕЛЕШКЕ И ФОТОГРАФИЈЕ!

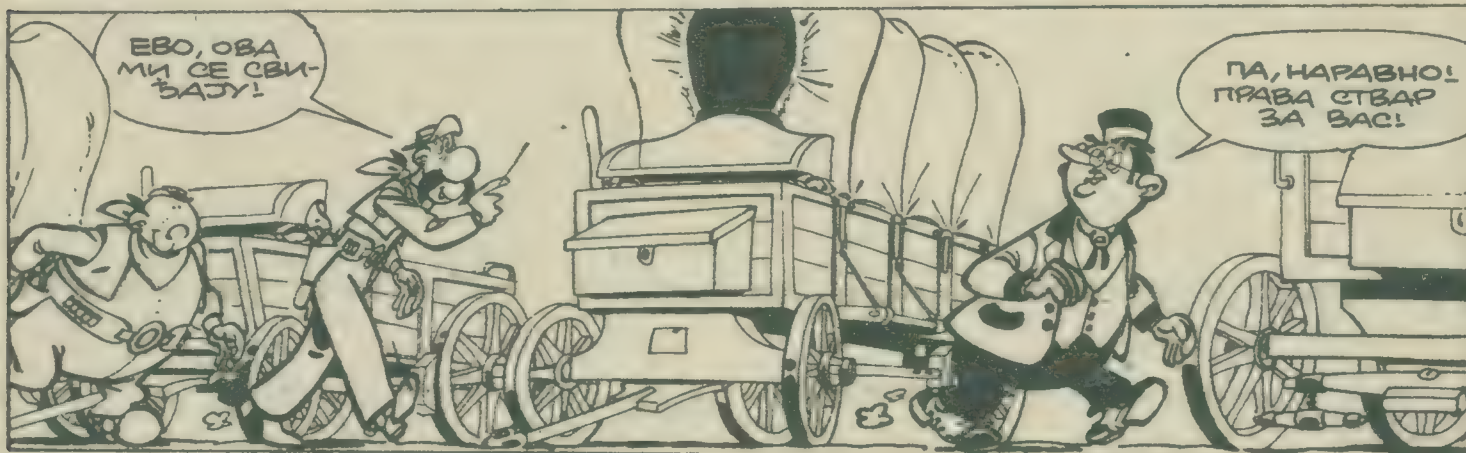

МОМЦИ, ПОСЛЕДЊИ ПОЗДРАВ ЗА ПАЧАКУТЕК!
ЗБОГОМ, ЗЛАТО!
ЗБОГОМ, ПРЕСТОЛЕ!

А ДА БИСТЕ ЖИВЕЛИ У МИРУ, ДАЈЕМО РЕЧ...
10-9

...ДА НИКОМЕ НИКАДА НЕЋЕМО ИСПРИЧАТИ ОВО ШТА СМО ВИДЕЛИ!
ДОГОВОРЕНО!
ДАЈЕМ РЕЧ!
КРАЈ

СМИТ И ВЕСОН

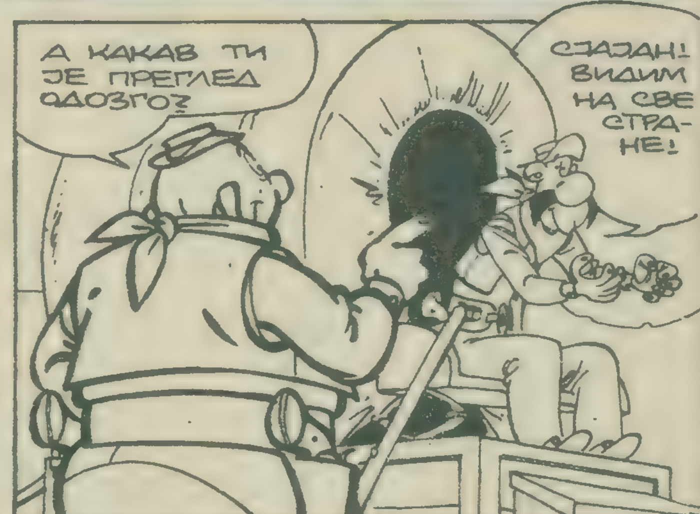
АЛАРМ

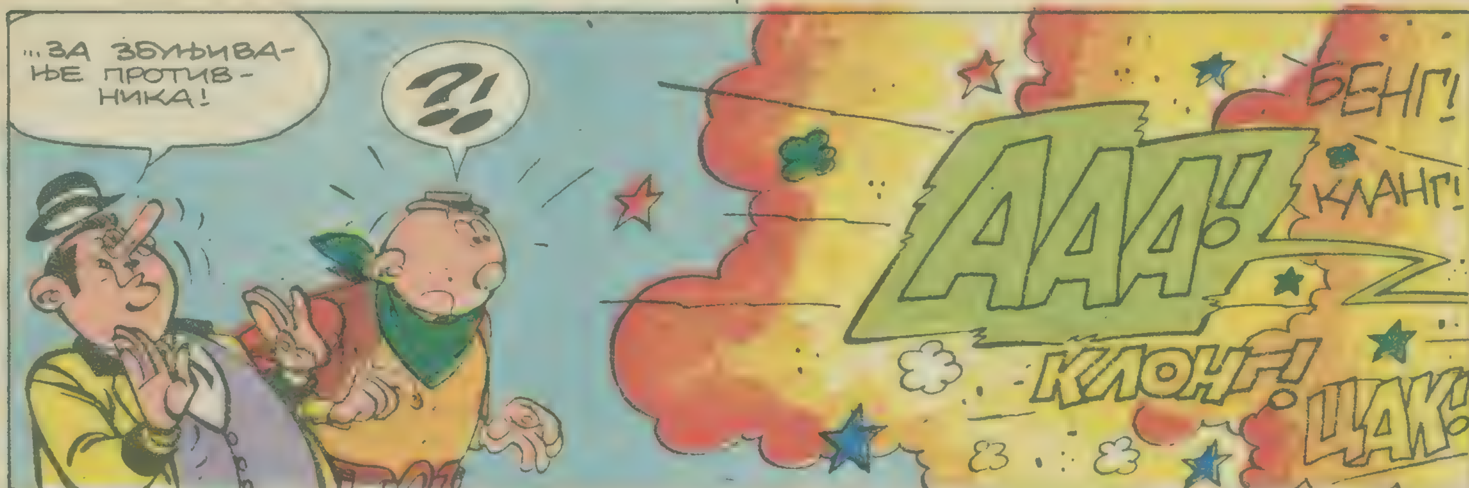

САЛОН КОЛА

КОЛА СЕ СКЛАПА-ЈУ ЗА ДВА МИНУ-ТА, У СЛУ-ЧАЈУ КРАЈ-ЊЕ ОПАСНОС-ТИ!

ШТА РЕЧЕ?

КРАЈ

Драги пријатељи,

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК и бонбони,

позивају вас у

ВЕЛИКУ НАГРАДНУ ИГРУ

У сваком броју ЗАБАВНИКА поклањамо вам карте за играње са популарним ликовима ХОГАРА, ХЕЛГЕ, ХАМЛЕТА.

маме и тате,
деке и баке,
купите секи и бати
PEZ бонбоне слатке.

Слатки ПЕЗ бонбони за своје љубитеље обезбеђују вредне награде:

- сваког дана БИЦИКЛ BMX-Рог
- сваког дана кацига PEZ BMX
- сваког месеца мотоцикл ТОРИ
- на крају наградне игре СУПЕРНАГРАДА – ТРОДНЕВНА ПОСЕТА „ЕВРОПСКОМ ДИЗНИЛЕНДУ" у Амстердаму за две особе

Ако би и ви желели да вам се срећа осмехне и добијете неку награду пошаљите **ТРИ ЛИСТИЋА** који се налазе у паковању ПЕЗ ФИГУРИЦА на адресу:

ПОЛИТИКА – ПП 124,
11000 Београд,
Македонска 35.

Надајте се да ће и ваше име бити међу награђенима који се извлаче жребом, а објављиваћемо их у ЗАБАВНИКУ: 13. X, 17. XI, 15. XII и 12. I '90.

ЗЕНОБИЈА У ЗЛАТНИМ ЛАНЦИМА

Легионари су кроз прљаву и разуздану гомилу, бучним улицама, као ратни плен, тријумфално вукли жену за коју су савременици тврдили да је најлепша на целом Истоку

Краљица је силазила масивним степеништем храма бога Бела где се управо помолила за успех свога подухвата. Маса људи је стајала около, били су непомични, тихи, безизражајних лица, у очима им чак није било ни чуђења због њеног одела какво су навлачили само сиромашни гоничи камила.

Застала је за тренутак, осмотрила их а онда се окренула према сунцу које је управо залазило иза голог стења удаљених планина. На песку су се развукле дуге сенке стубова огромног храма и колонаде у продужетку. Укупно 1.500 стубова, како су тврдили градски архитекти, 1.500 сенки легло је на тло као да желе да поздраве краљицу. У сутон тога дана 272. године Зенобија, владарка пустињске Палмире, последњи пут је гледала свој родни град и величанствене храмове каквих нема не великом простору између Балбека и Вавилона.

– Вратићу се... Ускоро – промрмљала је неуверљиво и једва чујно.

Пет брзих камила спремних за пут чекало је испод степеништа. Зенобија је пребацила мараму преко лица и покретом искусног јахача попела се на прву животињу.

Преостале четири камиле узјахали су горостасни тамнопути Нубијци. Животиње су се тромо подигле и кренуле према истоку, у сусрет сунцу новога дана.

„Она је од свих жена на Истоку била најотменија и најлепша", писао је о Зенобији историчар Требелијус Полио, њен савременик. „Имала је црну косу, ватрене црне очи, зубе беле као бисери, упечатљив израз лица...

Неколико недеља касније ова лепотица је довучена у Рим, побеђена, понижена, окована златним ланцима, да свако из прљаве гомиле може да јој пљуне у лице.

Заседа на Еуфрату

Зенобија је после смрти свога мужа 267. године преузела престо Палмире. Не зна се много о тој жени, није сачувана ниједна слика, скулптура или рељеф на основу кога би могла да се провери тачност навода Требелијуса Полија. Неколико новчића са портретом краљице не дају баш јасну слику о њеном изгледу. Види се да је то жена на чије оријентално порекло указује благо повијен нос. Коса јој је сплетена и скупљена на потиљку а високо изнад чела стоји краљевска дијадема.

Била је краљица државе стиснуте између два велика царства – персијског и римског. Није се задовољавала тиме да буде господар малог простора у Сиријској пустињи и мост између два света. Сматрала је да границе њене краљевине треба да се протежу од Медитерана до Тигра и од Мале Азије до Египта.

То, међутим, није могла да постигне само својом лепотом. Кад треба, Зенобија је била и прави војник. Требелијус Полио усхићено пише: „Обично је јахала на коњу, али је могла, исто тако добро, да неуморно маршира са војницима. Пила је са својим генералима, али никад много. Употребљавала је златно посуђе украшено драгим камењем које је припадало Клеопатри. Пред народом се појављивала као римски император, стављала је шлем на

Илустровао: Брана Јовановић

главу и пребацивала пурпурни огртач ивица украшених бисерима док су јој руке биле обнажене."

Поред матерњег језика за који се сматра да је сличан набатејском, Зенобија је говорила египатски, грчки, као и латински, који, додуше, није волела. Написала је две књиге које нису сачуване – историју Истока и повест града Александрије.

Недостајало јој је само политичко оштроумље, сматрала је да између две велике царевине има места и за њену. Њен покојни муж Оденатус успео је у једној бици да порази моћног персијског цара Шапура. Веровала је да је провиђење одредило да исти такав ударац зада римској империји чији су легионари опасно налегли на границе Палмире.

Зенобијин противник цар Аурелијан био је човек тврдог кова који је легионарску кацигу заменио златним царским венцем од ловоровог лишћа. Желео је да већ поклеклом Риму врати некадашњу моћ и славу па се није нимало либио да на царску главу стави обичан војнички шлем. Своје ветеране повео је на паклени марш преко Сиријске пустиње у правцу града Палмире.

Име овог града потиче из времена ширења хришћанства, од латинске речи палма. Још је Плиније Старији писао да је то град окружен плодном земљом, изворима, дивним растињем, маслинама и палмама, да је то „град одвојен природом од света". Његови становници махом су били трговци који су успели вешто да искористе положај Палмире и робу са Запада препродају Истоку а Западу производе Истока.

Пре него што су је Латини овако прозвали, Палмира се вероватно звала Тадмор. То име се помиње у једном асирском уговору из другог миленијума пре наше ере и у два писма из сумерског града Марија на Еуфрату. Тадмор је један од градова које је, према Старом завету, подигао краљ Соломон у пустињи.

Цар Аурелијан је био војник, њега није занимала прошлост града као ни приче о његовој чудесној лепоти. Хитао сам ка непријатељу кроз пустињу али је глас о његовом походу био бржи.

Зенобија је схватила да не може да се одупре римском цару. Одлучила је да затражи помоћ Персије. С тим су се сложили и њени великодостојници. После краће молитве богу Белу са својим пратиоцима упутила се на најбржим камилама ка истоку.

Римски коњаници су били бржи. Ухватили су Зенобију на обали Еуфрата и одвели је као ратни плен у Рим. Лепота одважне краљице омекшала је и њеног љутог противника Аурелијана. Понизио је пред целим градом, али је одлучио да јој поштеди живот. Поклонио јој је имање у Италији и отада се о њој више ништа није чуло.

Усамљени ноћни дух

Зенобијини поданици су веровали да ће њихова краљица поново завладати градом. Одмах по одласку римског цара из Палмире они су се дигли на устанак. Аурелијан се вратио и сравнио град са пустињом.

После овог похода Палмиру су настањивале само дивље звери и, веровало се, духови. Ноћу, кад би кроз рушевине дунуо ветар, чуло се јецање које је личило на тужбалицу жене. Поражени и обесправљени Сирijци у њему су препознавали Зенобијин глас. Прича се сачувала до средине 18. века кад је Ирац по имену Роберт Вуд обишао место. Добар познавалац античке историје и изванредан илустратор по повратку у Европу објавио је „Рушевине Палмире", књигу са мноштвом цртежа. Стари континент био је одушевљен непознатим светом.

Књига је била добар водич и за трговце старинама. Уметничка дела из Палмире убрзо су осванула у витринама Британског музеја, Лувра, лењинградског Ермитажа, музеја у Копенхагену.

Разбојници и трговци нису се уплашили Зенобијиног духа. Није их зауставио ни претећи натпис изнад једног гроба који су хладнокрвно опљачкали: „Нека нико не отвара ову просторију! Онај који буде то учинио, немао ни потомка ни пријатеља! Немао среће! Никад немао довољно ни хлеба ни воде!"

Проклетство друге врсте сустигло је француске археологе кад су између два рата почели да истражују Палмиру. У рушевинама више нису живели духови, ту су Арапи саградили своје чатрље. Ни говора о ископавањима док се не иселе сви ти људи и не сруши преко три стотине њихових колиба. Арапи су се жестоко успротивили. Напустили су Палмиру тек када је, неколико километара даље, за њих изграђено велико село.

Археолози су могли да се увере какав су разоран утицај на овај град имали пустиња и људи који живе у њој. Кад су упоредили књигу Роберта Вуда из 18. века и оно што је било пред њима видели су колико је тога нестало или је уништено за свега двеста година.

Рушевине храма бога Бела, од укупно 1.500 само два-три туцета стубова сачуваних из чувене колонаде, опљачкани гробови и бедуини који за неколико сиријских фунти нуде своје камиле за обилазак околине – то је свет данашње Палмире. Неколико километара даље тутње камиони и аутобуси, небом плове бели облаци који на ову пустињу никад нису просули кишу, шуми лишће маслина, сенке витких стубова издужују се под вечерњим сунцем. Мало се тога променило од сутона пре 1.700 година кад је Зенобија напуштала свој град.

Ноћ припада духу античке краљице. Лута рушевинама у пратњи ветра тражећи од бога Бела освету за давнашњи злочин суровог цара који је готово до темеља разорио њен прелепи град.

Огњен Јаневски

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

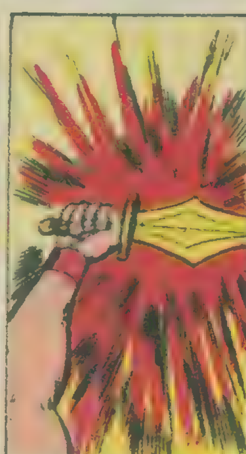

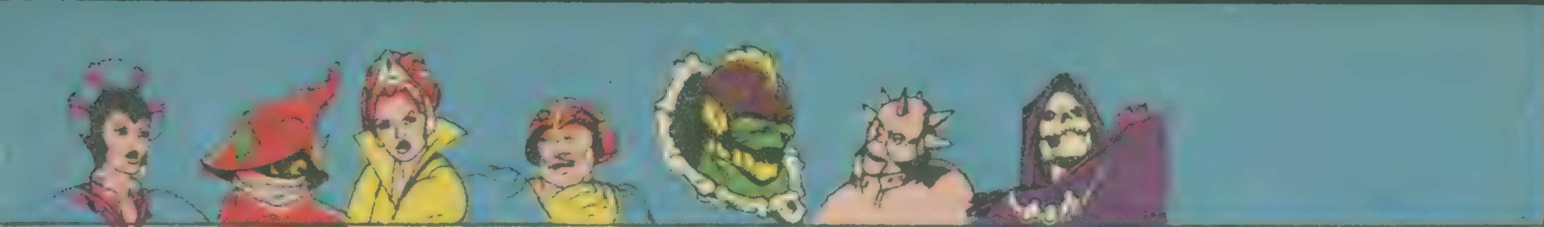

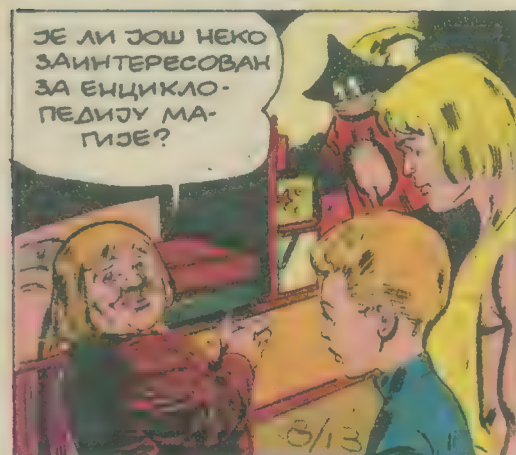

АВГУСТОВСКА СВЕСКА ЈОШ ЈЕ У ПРОДАЈИ

Шта се овог пута догодило са Хи Меном, Скелетором, Орком и неким новим, изгледа лажним, Хи Меном!

ГОСПОДАРИ СВЕМИРА на својој највећој галактичкој турнеји, стигли су и на Земљу.

ШТА СЕ КРИЈЕ ИЗА ИМЕНА

КОРАЉИ ЈАЧИ ОД ЂАВОЛА

Азра – То је женско име а значи девица.

1 **Бајага и Инструктори** – Бајага је, наравно, надимак Момчила Бајагића а до инструктора се дошло сасвим случајно. Када је Момчило, још као члан Рибље чорбе, снимио свој први соло албум „Позитивна географија" у интервјуима је више из шале изјављивао како га је урадио са својим друговима који су инструктори позитивне географије. Међутим, убрзо је публика прву плочу одлично примила, а у међувремену је Бајага престао да буде члан Рибље чорбе. И нови бенд је званично почео да ради, а Бајага и Инструктори наметнуло се само од себе.

Бијело дугме – Почетком седамдесетих година, по повратку из Италије, где је био годину дана, Горан Бреговић је прихватио позив Исмета Арнауталића да сарађују и тако је настала група Јутро. Марта 1973. Продукција Радио-Крушевца објавила је њихов други сингл са песмама „У суботу мала" и „Кад бих био бијело дугме". Песме је отпевао Жељко Бебек који се у то време налазио на одслужењу војног рока. Почетком следеће године Горан и Исмет су схватили да различито гледају на развој групе и Исмет је отишао из састава, задржавши право на име. На брзину је одлучено да се група, по песми са сингла назове Бијело дугме. Занимљиво је да је у исто време у Љубљани деловала још једна група под именом Јутро.

Булевар – Како тврди Дејан Цукић, својевремено певач ове групе, име је одабрано врло једноставно. Сви чланови су становали у околини Булевара револуције, најдуже београдске улице.

Булдожер – Име је одабрано по једном стиху њиховог пријатеља Теа Воларића који отприлике гласи: Свако мора волет неког, па макар то био и булдожер.

Црвени кораљи – Група је основана у зиму 1962. године и првобитно су хтели да се зову Црвени ђаволи али им то није дозвољено. Онда су се одлучили за умерену варијанту са кораљима.

Други начин – На омоту њиховог првог албума „Самоћа" који је изашао 1975. пише следеће: „Једна од главних идеја тога наоко чудног имена групе је друкчији приступ управо вама слушаоцима! Жеља је чланова групе да се приближе вама, а први корак у том настојању је прича о самоћи, невољама са којима се свако сретне бар једном у животу, а не зна хоће ли га, када и гдје поновно срести! Ово може бити прича било кога од вас јер свачији је живот ипак само низ постаја од којих се једна сигурно зове Самоћа! Гледајући на други начин то значи да у самоћи заправо нисте сами. Зато вам овим албумом поручујемо: сретнете ли самоћу, покушајте је схватити на други начин!"

Дух Нибор – Сјајна београдска група која се распала пре но што је снимила иједну плочу. Назив је, у ствари, наопако написано – Робин Худ.

1

2

Фит – Објашњење пружа певач групе Давор Лукас: „Постоји гел за косу који се тако зове, па смо по њему дали име. Касније нисмо били задовољни тим образложењем па смо у ријечнику страних ријечи тражили шта значи фит и видјели да је то чврстина, снага. То објашњење нам више одговара и сад у свим интервјуима причамо да то није гел за косу."

Галија – У време настанка групе омиљено место где су чланови сваке вечери седели била је нишка кафана „Галија".

Генерација 5 – Често је погрешно тумачено да је група одабрала име зато што је већина чланова рођена 1955. године. Права истина: име је настало по петој генерацији компјутера.

Група 220 – Још једно једноставно објашњење. Појачала раде под струјним напоном од 220 волти.

2 **YU-група** – Првобитни план био је да се група зове Идејни посед. Али на првом наступу у земунској дискотеци „Синагога", тадашњи диск-џокеј Зоран Модли позвао је публику да предложи име нове групе. Непознати момак је на папирићу написао YU-група, то се музичарима допало и предлог је одмах усвојен.

3

Кербер – Митолошко биће, троглави пас са змијским репом који је чувао улаз у подземни свет. На оне који су улазили, у знак добро-

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

„МОЈОЈ МАЈЦИ"

У њену собу уђем тихо
Тихо баш на прстима
Бојим се да не залупим
гласно вратима
Заспала је задња ружа
хрватска
И тек сад кад те нема
Тко ће јутром да ме буди
И тек сад кад те нема
добро знам
Ти си била задња ружа
хрватска

Ружо, моја ружице
Све сам сузе исплакао
Noћу због тебе
И како сад овако сам
против туге и олује
кад смо били као прста два
Као прста два једне руке
Ружо, моја ружице
Све сам сузе исплакао
ноћу због тебе

Музика и текст: Јасенко Хоура
Изводи: Прљаво казалиште

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Када сам почињала да се бавим музиком само сам желела да људи о мени говоре како сам дивна. Али, ако се настави са таквим амбицијама, може се улетети у велику фрку. То што те воли гомила непознатих људи није никаква потврда твог карактера."

Венди Џемс
(Transvision Vamp)

дошлице, махао је репом али зато никога није пуштао да изађе.

Корни група – Обавештење из прве руке, од оснивача и шефа групе Корнелија Ковача: „У време док сам свирао са Индексима једанпут смо се појавили на фестивалу у Опатији и Озрен Деполо, загребачки џез музичар ми је дао надимак Корни, ваљда му је било лакше да ми тако скрати име. Када смо касније правили групу, сетио сам се тога и прво смо имали идеју да се зовемо Корнијева група али смо закључили да је боље „Корни група".

3 **КУД Идијоти** – Име које често изазива подсмех је, у ствари, интелигентна конструкција набијена иронијом. Како се присећају чланови групе Фриц и Туста, у време настанка састава било је мордерно да групе свом имену додају ВИС (вокално инструментални састав). Они су желели да контрирају тој моди па су се одлучили за КУД (Културно уметничко друштво). Идијоти је био наставак те контре а ово граматички неправилно слово ј, које је убачено, било је још само један елеменат те игре.

Катарина II – Првобитни гитариста састава Гаги Михаиловић својевремено је имао девојку Катарину а затим у време настанка групе другу девојку која се исто тако звала. Када је Гаги отишао из групе задржао је право на име тако да су остали били приморани да промене у Екатарина Велика, по чувеној руској царици.

Петар Јањатовић

(Наставиће се)

ВОЗОВИ КОЈИ НИКАД НЕ КАСНЕ

Радост играња

Таквих код нас углавном нема. Оне које смо ипак нашли неуморно круже – минијатурним шинама

На изложби у Загребу много тога могло је и да се купи али и поправи.

Сви почињу исто најпре их деца једва намоле за макету железнице а после не могу да их се отресу да би се поиграла сама. Онда, једног дана, деца порасту и оду а играчке остају њима, очевима. Некима се то догоди пре, некима после, а у случају пензионера Владимира Кихла то се збило у његовој 57. години. За 20 година, колико је у међувремену про-

Воз из позоришне представе у „Гавели".

Верне копије правих локомотива од којих се неке и данас користе.

„Штос" није само у мини-железници него и одговарајућој станици, мосту, расвети, путницима. Зато су понеке макете нимало скромних димензија.

● Од инжењера Карлеуше сазнали смо да, осим загребачког, у нашој земљи постоје још четири клуба железничких макетара и моделара. То су: Клуб љубитеља железнице Београд, Улица Здравка Челара, Клуб љубитељев железниц Љубљана, Аљажева 32, Клуб љубитељев железниц, Марибор, Копитарјева 5 и Клуб љубитеља минијатурних жељезница Суботица, Матије Гупца 50.

А што се литературе на коју би будући макетари могли да рачунају тиче, ње практично нема изузмемо ли „Увод у жељезничко моделарство", приручник који су, уз помоћ Народне технике СР Хрватске, издали загребачки моделари.

шло, направио је збирку од 186 локомотива и 760 вагона.

Са 77 година Кихл је на недавној изложби железничких макета, организованој у Техничком музеју у Загребу поводом Дана железнице али и двадесете годишњице Клуба жељезничких моделара, био најстарији излагач. Међутим, нисмо га запазили због година: пажњу нам је привукла његова макета са старинским вагонима, локомотивама, шинама друкчијим од осталих, станичном и сијасет других, помоћних зграда, минијатурним осветљеним бандерама.

– Све вам је то – каже Кихл – направљено у једној од најстаријих и најпознатијих европских фабрика макета, западнонемачком „Мерклину" пре више од 50 година и све, како и сами можете да се уверите, савршено ради.

И заиста, сви модели на које су власници без сумње веома поносни, беспрекорно раде. Истини за вољу, не нон-стоп како би то желели најмлађи посетиоци ове, вероватно једне од најпосећенијих, изложби у Загребу.

Забава уз поуку

– Тако нешто једноставно није могуће – каже нам Радослав Карлеуша, грађевински инжењер заљубљен у железнице. – Све оне имају тиристорске прекидаче преко којих локомотиве добијају напон а њихови мотори, појединих величине зрна грашка, као и сваки други, морају да се одморе. Посебан понос нашег клуба је макета са компјутерским вођењем. За њу су се занимали и одрасли а не само деца.

Гледајући све те пулмане, вагон-лие, па возиће, верне копије оних с почетка овог и краја прошлог века, намеће се питање где да их човек купи.

– Код нас – каже Карлеуша – једини произвођач железничких макета је „Механотехна" из Изоле. Међутим, како нас, моделара и макетара, нема много, не представљамо довољно велико тржиште за већи и разноврснији програм производње. Већина модела на овој изложби купљена је у иностранству: најпознатији произвођачи су у Западној Немачкој, али има их и у Источној, па у Аустрији. Цене су, зависно од модела и величине, различите: локомотиве се, рецимо, крећу од 100 до неколико стотина марака. Дакле, овај хоби није нарочито јевтин, али, поред забавног, има и образовни карактер. Наиме, да би минијатурна железница прорадила, није довољно поставити само плочу, шине преко ње и притиснути дугме или померити полугицу. Да би возић могао да се попне узбрдо, мора тачно да се израчуна нагиб који може да савлада. А да би се „безбедно" мимоишло неколико композиција и да би се добила улична расвета, неопходна су основна знања из електротехнике. После та знања користе човеку и за разне друге ствари.

Чекање за улаз

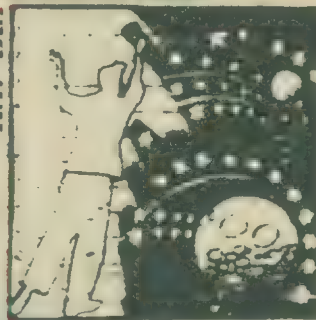
– Можда ће звучати чудно, али сваки макетар мора помало да се разуме и у ботанику, грађевинарство, механику. Тек кад све то споји, може да рачуна да ће направити добру макету. Осим тога, треба познавати и историју: било би смешно кад би се у макету савременог, модерног воза ставила фигурица жене у кринолини. Ја сам, рецимо, радећи реконструкцију познате загребачке успињаче која ће идуће године славити стогодишњицу постојања и рада, имао прилично муке док нисам успео да нађем кочије и фигурице људи обучених по моди из тога времена. Што се макете тиче, њу сам радио према оригиналним цртежима које сам добио од Загребачких електричних трамваја и – разгледницама. Да нисам запослен и да немам и низ других обавеза, макету бих вероватно урадио за два-три месеца. Овако, била ми је потребна читава година. Али, није ми жао: потпуно је оригинална.

Највећа макета на изложби коју је за само десет дана посетило преко 20.000 посетилаца и за коју су нам рекли да можемо да је видимо само ако будемо стрпљиви па чекамо у „километарском" реду, што се показало потпуно тачно, дело је заједничког рада више чланова Клуба. Рађена је специјално, по поруџбини, за позоришну представу у „Гавели".

– Сада намеравамо да направимо још једну, али са Дизнијевим јунацима као путницима – каже Карлеуша. Затим нам показује модел локомотиве са ознаком 734-10. – Такву исту имамо и на железничкој станици, каже, само је 220 пута већа.

На овој изузетној изложби карте су продавале и контролисале праве правцате стјуардесе пословних возова. Било је и других „чуда" као што је копија из чувеног филма „Мост на реци Квај". Све плод много љубави, стрпљења, времена и – пара.

Олга Вукадиновић

Уређује
др Зоран Живковић

ДАМОН НАЈТ

Канамити заиста нису били лепи. Личили су мало на свињу, мало на човека, што није нека привлачна комбинација. И то им није ишло у прилог. Јер, кад вам звезде пошаљу такав поклон, имате жељу да га одбијете.

Не знам како смо замишљали посетиоце из свемира, али је истина да нам се свима згадило кад је њихов брод атерирао и кад смо видели на шта личе.

Канамити су били мали и длакави. Дебела и густа длака прекривала им је цело тело. Нос је подсећао на сурлу, очи ситне, а шаке мале, са по три прста. На себи су имали некакве зелене кожне јакне и кратке панталоне од исте коже.

На ту седницу Уједињених нација дошла су тројица. Врло озбиљни, седели су за великим столом, окружени делегатима свих народа. Пљоснате уши падале су им преко слушалица. Мислим да су касније научили све светске језике, али тада су знали само француски и енглески.

Деловали су врло опуштено и природно, и то ми се код њих допадало. Био сам убеђен да нису дошли да нас потчине, али морам рећи да сам био прилично усамљен у таквом мишљењу.

Детектор лажи

Валдес, делегат из Аргентине, устао је и рекао да је његова земља заинтересована за јевтину енергију коју су Канамити приказали на претходној седници, али да влада не може ништа да прихвати док се све не испита и провери.

То су рекли и остали делегати, али ја сам посебну пажњу морао да поклоним господину Валдесу, јер је мало шушкао, а и изговор му је био лош. Ипак, некако сам то превео, с једним или два кратка застајкивања.

На крају је узео реч француски делегат др Дени Левик, познати криминолог, после чега је гомила сложене техничке опреме донета у салу. Доктор Левик је рекао да је оно што све нас мучи најбо-

РУЖНИ ГОСТИ ИЗДАЛЕКА

ље изразио совјетски делегат на прошлој седници кад је упитао: „Какав је мотив Канамита? Зашто нам нуде овако богате поклоне, а ништа не траже заузврат?"

– На захтев више делегата – наставио је Левек – и уз потпуну сагласност наших гостију, моје колеге и ја подвргли смо Канамите низу тестова помоћу опреме коју овде видите. То ћемо сада поновити пред вама.

Салом је прошао жагор. Севали су блицеви, а једну ТВ-камеру су преместили како би могла да ухвати сто са опремом. У том тренутку упалио се огромни телевизијски екран иза подијума. На њему смо видели два цифарника на којима су казаљке стајале на нули, као и траку хартије на којој је мировао врх писача.

Левекови помоћници су наместили електроде на слепоочнице једног Канамита, око руке му везали гумирано платно и нешто му ставили на длан десне руке.

– Ово су класични уређаји за проверу истинитости исказа, односно детектор за откривање лажи – казао је др Левек. – Наш први задатак био је да проверимо да ли Канамити, пошто имају физиологију другчију од наше, реагују на ове тестове исто као и људска бића. Сада ћемо све то поновити.

Показао је на екран.

– Овде се бележе откуцаји срца оног кога испитујемо, а овде електрична проводљивост коже на длану, зависно од тога колико се зноји под притиском питања.

Затим је показао на писач.

– Овај апарат бележи јачину електричних таласа које емитује његов мозак.

Узео је две картонске траке: једну црвену, квадратну, дугу један метар и другу црну, правоугаону, дугу метар и петнаест центиметара. Обратио се Канамиту:

– Која је од ове две траке дужа?

– Црвена – рекао је Канамит.

Казаљке су нагло поскочиле, као и линије на хартији.

– Поновићу питање – рекао је др Левек. – Која је дужа?

– Црна – гласио је одговор.

Овога пута инструменти су задржали свој нормални ритам.

– Како сте дошли на нашу планету? – гласило је ново питање.

– Пешке.

Поново су инструменти бурно реаговали, а у дворани се зачуо смех.

– Још једном. Како сте дошли?

– Васионским бродом – рекао је Канамит, и инструменти су мировали.

Левек се окренуо делегатима.

– Као што сте видели, овај механизам је ефикасан. Зато бих сада нашем госту поставио суштинско питање. Дакле, који вас мотиви руководе кад нам нудите овако велике поклоне.

Канамит је устао.

– Надам се да ће ме становници Земље схватити и веровати ми кад им кажем да је наша мисија следећа: желимо да вам донесемо мир и изобиље у којима и сами живимо, а које смо у прошлости донели и другим расама широм галаксије. Кад ваш свет више не буде знао за глад, за рат и остале недаће, то ће нам бити најлепша награда.

За све то време казаљке се нису уопште померале.

Један делегат је затражио реч, али га је генерални секретар одбио.

– Мислим да је ово довољно – рекао је и закључио седницу.

Неповерљиви Грегори

Свог пријатеља Грегорија срео сам на излазу из сале. Лице му је било црвено од узбуђења.

– Чија ли је идеја сав овај циркус? – казао је.

– Тестови ми изгледају уверљиви – рекао сам.

– Ма, циркус – био је упоран Грегори. Размисли, Питер: зашто је секретар тако нагло прекинуо расправу?

– Наставиће се сутра.

– Сутра Левек и његови инструменти путују у Париз.

Сутрадан, почели су да стижу извештаји с разних страна света где је испробана енергија Канамита. Били су пуни одушевљења. Ја се не разумем у те ствари, али изгледало је да њихове мале металне кутије могу да дају више енергије него нека атомска батерија, и то тако рећи бесплатно и вечито.

Следећег дана Канамити су изашли с плановима за повећање плодности ораница за шездесет до сто одсто. А кроз два дана појавили су се с правом бомбом.

– Нудимо вам и трећи поклон – рекао је један од њих – својом тропрстом руком показао један уређај. Позвао је камермане да га сниме у гро-плану, а затим узео један велики картон покривен цртежима и словима.

– Ово је план апарата који ствара поље на којем ниједан експлозив не може да се активира. То ће учинити крај ратовима.

Нико више није ни помишљао да то треба проверити детектором лажи, нити је питао Канамите каква је њихова политика. Разишли смо се мислећи на далекосежне последице овог поклона...

Неколико месеци касније напустио сам посао у Уједињеним нацијама и прихватио место преводиоца у канамитској амбасади. Изненадио сам се кад сам тамо срео Грегорија.

– Откуд ти овде? – рекао сам. – Имао сам утисак да им не верујеш. Значи, променио си мишљење.

Само је одмахнуо главом и позвао ме на пиће. Поверио ми се већ после друге чаше:

– Мрзим их инстинктивно и даље, али можда нам стварно желе добро. – Нагнуо се преко стола и спустио глас. – Ипак, нису нам објаснили зашто то чине. Шта Канамити као народ добијају нашим благостањем?

– Па...

– Не, Питер. Веруј ми, такво човекољубље не постоји. На овај или онај начин, они нешто добијају.

– Значи, зато си овде. Покушаваш да то откријеш.

– Тачно. Покушао сам да се убацим у једну од оних група које ће провести десет година на њиховој планети, али нисам успео. Огромно је занимање за то. Људи просто хрле тамо: квота се испуни још истог дана кад се појави оглас у новинама. Зато сада радим оно што могу: учим њихов језик. Ти знаш да се кроз језик народ најбоље упознаје. Сигуран сам да ћу на крају наћи одговор.

После тога сам често виђао Грегорија, који ме је редовно обавештавао како напредује.

Зашто не спава?

Отприлике месец дана после нашег првог сусрета у амбасади, видео сам га врло узбуђеног. Рекао ми је да је дошао до једне канамитске књиге и да покушава да је дешифрује. Они су писали идеограмима још горим од кинеских и Грегори ме је молио да му помогнем.

Признајем да ме је то заголицало, поготову кад ми је рекао да је књигу украо. Носила је наслов „Како послужити човеку?" Претпостављали смо да су то упутства намењена новим члановима амбасаде. Новајлије су стизале редовно, отприлике сваких месец дана по један брод. Отварали су разне истраживачке лабораторије и клинике и ваљда нико осим Грегорија није више на то гледао с подозрењем. Причало се да раде на методу који ће људску расу учинити вишом, јачом и здравијом.

После тога Грегорија нисам видео петнаест дана јер сам био на одмору у Канади. Кад сам се вратио, приметио сам промену у његовом држању.

– Шта те мучи, пријатељу? – питао сам.

Само је одмахнуо руком и одвео ме у салон.

– Канамити су ме ставили на листу путника за следеће путовање – шапнуо ми је. – Морам ти рећи да сам на листи видео и твоје име.

– Па, добро...

– Није добро. Они уопште нису хумани.

– Шта је, дешифровао си књигу?

– Успео сам да преведем само прву главу, али и то је довољно... Шта мислиш, зашто не спавам већ недељу дана?

Не спаваш?

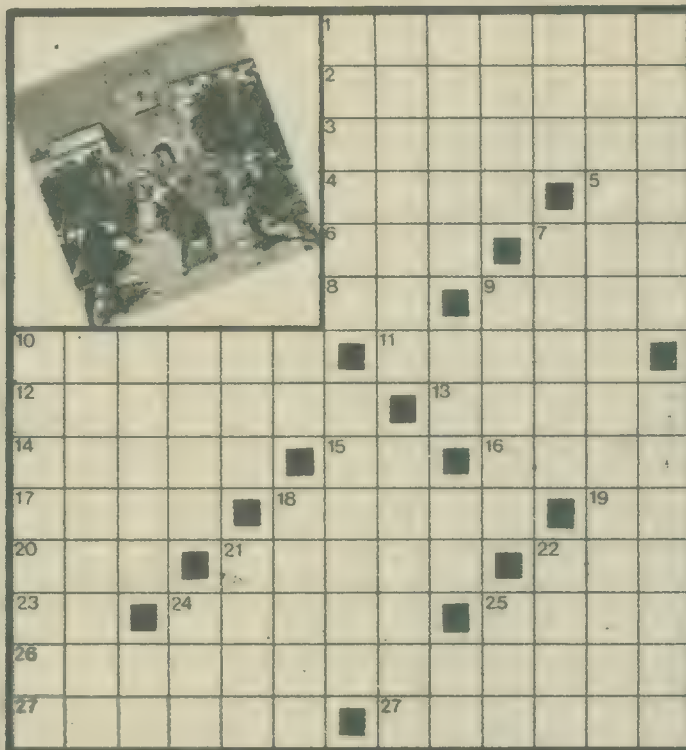
– Нећеш ни ти кад чујеш. Та књига не садржи упутства за новајлије у амбасади. Наслов смо погрешно разумели. Није „Како послужити човеку", него „Како послужити човека." Схваташ ли? Како га припремити и сервирати... Питере, то је „Кувар!"

Р. П. Т.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

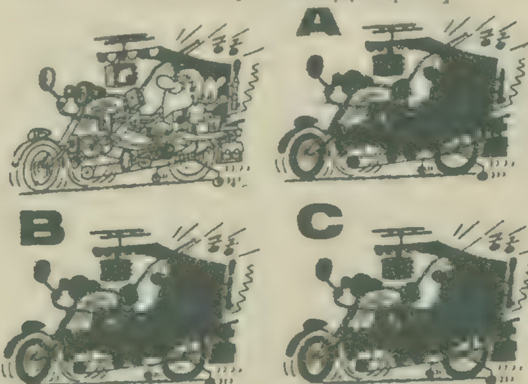
Код ове укрштенице дате су дефиниције само за водоравне речи, а за усправно су дата решења разврстана по азбучном реду.

ВОДОРАВНО: **1.** Текст писан руком, **2.** Једногодишња украсна биљка, штир, **3.** Грчко алкохолно пиће, **4.** Засићени угљоводоник, **5.** Пливачки клуб (скр.), **6.** Моргањ, **7.** Енглески филозоф, Џон Стјуарт, **8.** Самогласник и сугласник, **9.** Боја у картама, **10.** Врста занатлије, **11.** Старо име Љубљане, **12.** Витешка народна игра са острва Корчуле (на слици), **13.** Обућарска кожна трака, **14.** Врста рибарске мреже, **15.** Симбол нептунијума, **16.** Област у Саудијској Арабији, **17.** Фолклорни ансамбл из Загреба, **18.** Радник са ашовом, **19.** Ауто-ознака за Вировитицу, **20.** Грчко слово, **21.** Мостарски фудбалски клуб, **22.** Име француске глумице Жирардо, **23.** Симбол никла, **24.** Трпно стање глагола, **25.** Грчки бог љубави, **26.** Великодушност, попустљивост, **27.** Вага, **28.** Међу списе, у архиву (лат.).

Усправно: **АЖ, АНИЛИД, АРОК, АРТИСТА, АША, ВАХА, ЕВА, ИД, ИН, ИНСПИРАТИВНОСТ, КАТАР, КОПАЧ, ЛЕТО, МАНУС, МО, ОРАДА, ОРАН, ПАК, ПЉЕВЉА, ПСТ, РАМЕНА, РЕСОР, РК, СМОЛЕНСК, СТАКЛО, ТОКАТИНА, УМЕТАЊЕ.**

СИЛУЕТЕ

Која силуета (А, Б или Ц) потпуно одговара цртежу?

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ЗОО ВРТОВИ спас за угрожене врсте

ЗОВ ДИВЉИНЕ ИЗ ЗВУЧНИКА

Поједине животиње у заточеништву одбијају да се потруде око продужења врсте. Разлог је једноставан – то није њихово право станиште. Због тога се у САД труде (и успевају) да имитирају природу

Даброви у зоолошком врту у Минесоти имају посла напретек. По свом урођеном инстинкту обарају дрвеће да би себи обезбедили храну – кору и лишће са стабала. Сваке недеље им оборена дебла уклањају и замењују новим младицама дрвећа.

На изглед велики (и скуп) посао за људе који управљају овим зоо-вртом. Међутим, труд се исплатио. Минесота је један од ретких зоо-вртова у коме су даброви почели да се паре.

Слично је и у Сент Луис врту, само су друге животиње у фази „експеримента". Шимпанзама су, баш као и дабровима, укинули дневно следовање хране у жељи да их натерају да се сами потруде око своје исхране. Десило се оно што су стручњаци и прижељкивали. Мајмуни су почели сами да праве оруђе и да обезбеђују храну за себе и своје младе.

У зоолошком врту у Атланти, где су услови за гориле „пресликани" из њихове постојбине и где је само за вештачку кишу уложено преко 4 милиона долара, 13 горила је основало породице у којима се рађају младунци, реткост за ове мајмуне у заточеништву.

– Зоолошки вртови су коначно престали да буду само велики животињски циркуси – каже Џон Гвајн, управник зоо-врта у Бронксу – и постали су празник живота. Како се природна станишта животиња сваким даном све више смањују, тако се улога зоо-вртова повећава. То значи да морамо да се потрудимо и у нашим вртовима створимо услове што сличније онима у дивљини. И то не само због животиња, већ и због посетилаца. Људима, пре свега, треба показати како се животиње понашају у природи, и натерати их да се замисле над чињеницом што су данас многе врсте угрожене и што им прети опасност истребљења. Доста смо угрожавали животињски свет, ред је да му коначно помогнемо да се одржи.

Свет џунгле

Идеја о зоолошким вртовима у којима животиње нису у кавезима већ у ограђеном, што је могуће већем простору није нова. Један од првих „природних" вртова био је направљен још 1941. у Бронксу. А сада, када сваког минута (!) нестане око 100 ари тропских шума, неопходно је створити вртове који личе на постојбину ових животиња.

У САД су се од 1980. године удружила 143 врта и акваријума и до сада уложила милијарду долара на различита преуређења. Јер, зоо-врт не треба само да изгледа, он мора и да буде дивљина. Баш као у Бронксу.

Ту се већ пет година, у једном делу који се зове „Свет џунгле", буквално чује – зов дивљине. Том Велтр опремљен најсавршенијим уређајима, месец дана у Тајланду, и ноћ и дан, снимао је све оно чиме џунгла „одзвања". А животиње су, окружене тим звуцима који се оглашавају из 64 звучника, промениле понашање. Без обзира што им је вероватно јасно да је то мутација звука њихове земље, више нису тако безвољне и незаинтересоване.

„Имитација природе" оно је чиме се руководе сви већи зоо-вртови у Америци. Поред оног у Атланти, и врт у Бркфилду, надомак Чикага, има вештачке кишне дане и олује. Мајмуни више не могу по цео дан да висе на дрвећу не водећи рачуна о склоништу. Кад почну кише, разбеже се по скровитим местима која су направили међу дрвећем и више од 6 хиљада различитих тропских биљки.

Носорог на гостовању

Када се животињама обезбеде услови као у дивљини, већа је могућност да се оне „потруде" око продужења врсте. То се показало тачно у њујоршком зоо-врту. Прошле године за уређење „куће" за пингвине уложено је неколико милиона долара. Откако им вештачка светла опонашају смењивање дана и ноћи јужне хемисфере, пингвини поново на свет доносе младе.

Слично се догодило и с ретком врстом белих носорога у Сан Дијегу. Оног тренутка кад су се „уселили" на површину од 110 ари и добили друштво поново имају жељу да се паре. Јер, мужјак сада може да изабере „младу" међу 20 лепотица. Седамнаест година се нису бринули за потомство, а у последњих десет година на свет су донели 55 носорогића.

И код фламинга питање потомства везано је за – друштво. Док их је било педесетак, ништа од младих. Оног часа кад су се нашли у групи од стотинак и добили могућност да бирају, зоолошки врт у Сан Дијегу почео је да добија принове птића у заточеништву.

Измењени захтеви су променили и међусобни однос зоо-вртова у САД. То нису више конкурентски вртови, напротив. Створивши „Америчко удружење зоо паркова и акваријума" здушно се помажу. Животиње се „селе" из једног врта у други да би се обезбедили што бољи услови за парење. Тренутно је индијски носорог из Оклахоме Ситија на „гостовању" у зоо-врту у Бронксу. Чека се подмладак.

Читав овај програм пажљиво се води у жељи да се спасу угрожене врсте. У америчким вртовима, на пример, сада има више сибирских тигрова него у сибирској тундри у СССР–у. А када има довољно младих, људи из зоо-вртова их „шаљу" у њихове постојбине. Врт у Бронксу је већ послао неке кондоре у Перу, на обронке Анда. Сан Дијего је вратио 49 орикса, ретких врста антилопе, у Оман, Јордан и Израел. Пре неколико година било је 17 ових антилопа, а сада их је већ 124.

На жалост, број појединих врста животиња толико се смањио да се тачно зна колико их укупно има на свету. Али, и то је боље него да заувек нестану с лица Земље. За то се сад боре зоолошки вртови.

В. С.

Само не батине!

Занима ме како да свог пса научим реду?

ЈАСМИНА
18413 Пејковац

Прво и најважније је да се псу одреди стално место у кући – да се не би пео по столицама, фотељама, креветима... Одмалена мора да научи шта је дозвољено а шта не. Зато немој да се колебаш у погледу дисциплине и буди доследна у поуци. А кад га нешто учиш, мораш стално да употребљаваш исте речи. На пример: „Добар пас", ако је урадно добро и „фуј" или „стиди се", ако је погрешно.

Никад немој да га кажњаваш или тучеш, јер то може да га заплаши и учини несигурним.

Да би утрошио енергију, води га у шетњу двапут дневно – ујутро и по подне.

Брзо скидање килограма?!

Ја сам Виктор, и често читам Политикин Забавник.
Највише волим рубрику Веровали или не.
Вомо бих да заинтересовани за скидање сувишних килограма дођу код мене, без Слим протеина и справа разних могу за бар 3 месеца скинути бар 20–25 кг.
Адреса је:
Банијска бр. 2. 19/155 Земун 11080.
телефон 011/194-539

Драги читаоци,

У ово што горе пише верујемо колико и ви. Зато је најбоље да се они које то занима сами распитају за „детаље".

Сакупљач бодљи

Пошто сам колекционар кактуса, молим вас да ми кажете да ли постоји литература о њима, и где то могу да купим?

КРЕШИМИР КЕРЕН
Београдска 21
56230 Вуковар

Све о кактусима могло је да се нађе, у богатом, лепом и луксузном издању МЛАДОСТИ из Загреба које су, до пре неколико година држале књижаре широм земље. Али, пошто знамо издавача, можда ће користити ако му се јавиш на адресу: Максимирска 29.

Надамо се да ће можда и неко од читалаца да ти прискочи у помоћ.

Драге стјуардесе – добар дан!

Похађам Средњу природно-математичку школу, али желим да будем стјуардеса. Та мисао ме прогони, толико да не могу да спавам. Не знам одакле да кренем и шта да радим...

БУБА
21217 Бачко Градиште

Течај за стјуардесе организује ЈАТ-ов школски центар у Сурчину код Београда. Школовање траје само шест недеља и није тешко уколико се испуњавају општи услови и без проблема прођу провере изгледа, знања и физичке кондиције. Али, да кренемо редом:

У школу за стјуардесе можеш да се упишеш...

– ако имаш завршену неку средњу школу;

– ако ниси млађа од 18 ни старија од 25 година;

– ако ниси нижа од 160 ни виша од 180 центиметара – ако висина одговара тежини и ако све заједно чини једну допадљиву „целину", што оцењује посебна комисија;

– ако знаш два страна језика (обавезно енглески, затим италијански, шпански, француски, немачки или руски) што се проверава. Енглески – писмено и усмено, а други страни језик само конверзација;

– ако можеш да препливаш 100 метара за мање од три минута.

После завршеног школовања иде се на такозвани опсерверски лет, са инструктором из Школског центра, а затим се добија уговор о делу који обезбеђује запослење у трајању од девет месеци. После тога се, по потреби службе, иде на замене, а може да се рачуна и на стално запослење.

ЈАТ-ов школски центар у Сурчину добићеш преко телефона 011/605-555.

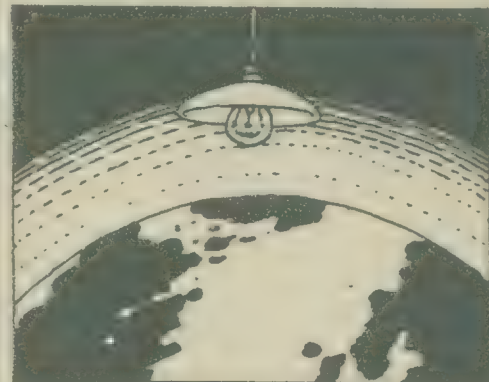

Светлост из ветра

Да ли се поларна светлост јавља и на Јужном полу, и како она настаје?

БРАНИСЛАВ РЕЛИЋ
Јелице Станивуковић 21/10
22240 Шид

Поларна светлост као последица продора електрона и протона Сунчевог

ветра у високе слојеве Земљине атмосфере где изазива видљиво зрачење, појављује се, не само око магнетних полова обеју хемисфера, већ и на средњим географским ширинама.

Живот у колицима

Рођен сам 1955. и већ у првој години оболео сам од дечје парализе. Излазим само у инвалидским колицима која су већ дотрајала, и примам социјалну помоћ од само петнаест старих милиона... Много сам усамљен и осећам да су ме сви заборавили...

Можда би неко од читалаца „Забавника" могао да ми пошаље нешто за читање – да прекратимо досаду.

ЈОВИЋ МИЛАДИН – МИШО
75249 Прибој код Лопара

Забавниковци, на вас је ред!

Праве уши – за 25 минута!

Занима ме да ли у Београду или Нишу могу да се оперишу клемпаве уши? Молио бих тачну адресу установе и још неке појединости у вези са боравком у болници.

М. М.
Ниш

Такозвана корекција ушију обавља се једноставно и брзо, и под локалном анестезијом. Операција траје 25 минута до сат времена, после чега се још петнаестак дана носе завоји. Веома успешно изводи се на „Клиници за опекотине, пластичну и реконструктивну хирургију" у Београду, Звечанска 9.

Све друго што те занима можеш да сазнаш преко телефона Клинике: 011/647-766 локал 126.

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Далиборка Пантић, Војвођанских бригада бб, 76300 Бијељина – 14 година, воли другарство и путовања, сакупља марке и салвете.

Драган Николић, Маршала Тита 139/3, 18500 Врање – 16 година, воли дружење и музику.

Јана Јереб, Под виногради 1, 66310 Изола – 11 година, дописивала би се са младима из целог света на италијанском и словеначком.

Силвија Тот, Партизанска 2, 22408 Врдник – 15 година, сакупља салвете, значке, постере и разгледнице, пише песме, воли књиге, музику и спорт, посебно кошарку, навија за Црвену звезду.

Љиљана Рачић, Булевар револуције 32, 81000 Титоград – 12 година, воли рок музику и путовања.

Виолета Вулетић, ЈНА 49, 34000 Крагујевац – 14 година, сакупља постере и значке, воли музику, бави се кошарком.

Дада Хасанбеговић, Каштеланска 46, 54000 Осијек – 15 година, воли музику, спорт и дописивање.

Орце Богатинов, Финска 196 2/5, 91000 Скопље – 15 година, сакупља разгледнице, воли кошарку.

Gudrun Bragadottir, Graenahlid 10, 105 Reykjavik, Iceland – 16 година, воли музику, свира клавир, жели на енглеском да се дописује са младима између 15 и 19 година.

Николина Перић, Фрање Комини 84, 56000 Винковци – 14 година, воли књиге, музику, плес, филмове и дописивање, сакупља постере.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА: рукопис, амарант, метакса, етан, пк, нар, мил, ањ, каро, столар, емона, морешка, опута, оката, нп, асир, ладо, риљач, вт, ета, вележ, ани, ни, пасив, ерос, снисходљивост, кантар, ад акта.

СИЛУЕТЕ: Б

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, штампање, по закону обавезно означавање имена издавача, уредника, одговорних за садржину часописа.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1969

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
др Живорад Миновић

Руководилац ООУР-а и главни и одговорни уредник „Политикиног Забавника"
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Свиљенић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Славољуб Кецић, Мирјана Кртуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Неважић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стеменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620; централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 12.000 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 132.600 динара, полугодишња 265.200 динара, годишња 530.400 динара

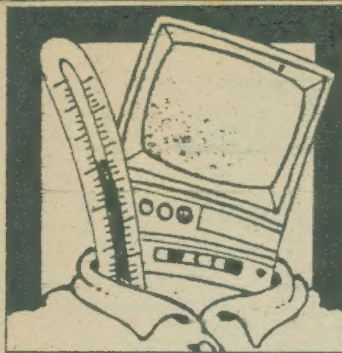
ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 265.200 динара, полугодишња 530.400 динара, годишња 1.060.800 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" – ООУР „Продаја" – претплата на лист: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

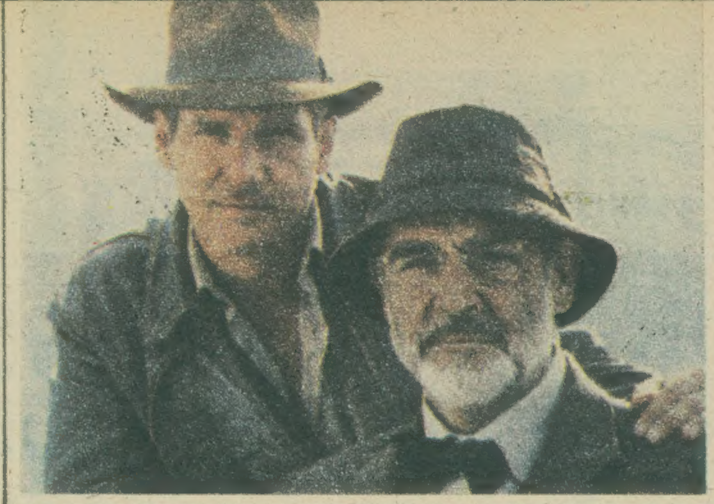
САД	USD	51.–
СР НЕМАЧКА	DEM	97.–
ШВЕДСКА	SEK	328.–
ФРАНЦУСКА	FRF	327.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	83.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број: 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ВИДЕО ■ БАРОМЕТАР

Вељко Радосављевић

Харисон Форд и Шон Конери као Индијана и Хенри Џонс (син и отац) у филму „Индијана Џонс и последњи крсташки поход"

1. Licence To Kill – Овлашћен да убија (1989)

Пред нама је, ево, и седамнаести филм о авантурама тајног агента Џемса Бонда (или осамнаести ако се рачуна и пародија „КасиноРојал" из 1967. године). Као и више пута до сада, „007" се бори против моћног злочинца, с тим да је прича обогаћена мотивом освете који се ретко јавља у претходним филмовима. Тимоти Далтон, нови Џемс Бонд, тако наставља своју каријеру у овој улози, а нама остаје да закључимо како је филм „Овлашћен да убија" заиста изузетно забаван и спектакуларан. Редитељ је Џон Глен (потписао је последња четири „Бонда"), а у главним улогама се појављују Тимоти Далтон, Кери Лоуел и Роберт Дејви.

2. Major League – Прва лига (1989)

Спортски филмови – посебно ако је реч о безболу – нова су америчка помама. Радња „Прве лиге" је следећа: нова власница безбол клуба одлучује да се отпусте сви стари играчи и да се на њихово место доведу ветерани и анонимци, зато што, из неких својих разлога, жели да екипа првенство заврши на последњем месту. На њено велико изненађење, нови играчи почињу да нижу победе... Филм је режирао Дејвид С. Вард, а главне улоге тумаче Том Беринџер, Чарли Шин, Корбин Берсон и Маргарет Витон.

3. The Revenge of Al Capone – Освета Ал Капонеа (1989)

Занимљив филм у којем се већ остарели и болесни Ал Капоне и агенти FBI-ја који га је годинама прогањао заједнички присећају „свог" времена. У режији Мајкла Пресмана, главне улоге у овом филму тумаче Кит Кардин и Реј Шарки.

4. Indiana Jones and The Last Crusade – Индијана Џонс и последњи Крсташки поход (1989)

Наставци успешних, комерцијалних филмова обично доносе разочарање пошто се најчешће ради о пуком понављању већ виђеног. Међутим, има и супротних примера, а такав је управо серијал о Индијани Џонсу, археологу–авантуристи. Рачунајући и овај нови, до сада су снимљена три филма о њему и у сваком је основна идеја награђивана новим, оригиналним детаљима. У трећем наставку Индијана Џонс уз помоћ свог оца, такође археолога, креће у потрагу за Светим чудотворним Гралом, пехаром из којег је, према предању, Исус Христ пио вино на својој последњој вечери. Истовремено до Грала покушавају да дођу и нацисти. Филм је режирао Стивен Спилберг, а у главним улогама појављују се Харисон Форд, Шон Конери и Денхолм Елиот.

5. True Belivier – Правоверник (1989)

Јефтини адвокат, познат по слободнијем понашању, тражи обнову суђења човеку кинеског порекла, који због убиства већ осам година лежи у затвору, али му са разних страна стижу упозорења да не дира тај случај. Преиспитујући све што се догађало пре и после убиства, адвокат открива да је у истрази било низ чудних момената. Редитељ филма је Џозеф Рубен („Стравична сновиђења", „Манијак"), а главне улоге тумаче Џејмс Вудс и Роберт Дауни Јуниор.

Илустровао: Зоран Петканић-Петко

„ОЗОН" ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК (РАДИО-ЕМИСИЈА БЕОГРАДА 202)

И ДАЉЕ У АКЦИЈИ

Графити 89.

Ове недеље добили смо и хиљадитог учесника наше игре. Ана Вуковић из Кутине је ХИЉАДИТА особа која је на адресу „ОЗОН"-а послала графит – својих руку и своје маште дело. Ко зна колико ће нас, до краја игре, бити у великој породици „графитомана", али у сваком случају „хиљадитог" треба на неки начин наградити... Ана ће од нас добити књигу на поклон („Ослушкивање тишине" – избор најбољих кратких прича са конкурса „ОЗОН-а" који је помогао и „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"). Очекујемо да нам се и ви, који се двоумите, напокон придружите у смишљању откачених мисли. Своје графите треба да шаљете на адресу „ОЗОН-а": **Радио-Београд 202, Хиландарска 2, за „ОЗОН" ГРАФИТИ 89, 11000 Београд.** У игру ћете се најлакше укључити ако одговорите духовито на једно (или сва три питања које објављује „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК". За сва обавештења можете да се јавите на телефон: **011/346-775**, то је број „ОЗОН"-а недељом од **20** до **1** и понедељком од **17** до **20** сати!

ИЗБОР ПРИСТИГЛИХ ГРАФИТА

1. Најоригиналније је палидрвце – ако не верујете пробајте упаљачем да чачкате зубе!
Нада Јерковић, Крагујевац

2. Протекција вам не може помоћи у гужви пред јавним WC-ом – док ту нађете везу она вам више није потребна!
Ана Вуковић, Кутина (1000-ти учесник наше игре)

3. На слона се може ослонити, а на муву се не може намувити!
Јелена Васић, Јајце

4. Најоригиналнија је дворска будала – будале је не копирају, а краљеви је не капирају!
Милорад Кнежевић, Нови Козарци

5. Цивилизација – то је када два мајмуна излемају трећег јер се „мајмунише".
„4 А"

(Молимо онога ко се потписао као „4 А" да нам хитно пошаље име и адресу)

5. Сисање прста завршава се почетком грицкања ноктију!
Предраг Тошић, Београд

ТРИ ЗАБАВНИКОВА ПИТАЊА:

1. Шта је најслађе?
2. За кога се може рећи да је промашен човек?
3. Којим би слоганом требало рекламирати љубав?

WALT DISNEY
МИКИ

ОВА СЕ ИГРА ЗОВЕ МОНОПОЛ! ПОБЕДНИК ЈЕ ОНАЈ ИГРАЧ КОЈИ НА КРАЈУ ИМА НАЈВИШЕ КУЋА, ХОТЕЛА И НОВЦА! БЛА... БЛА... БЛА...
КРАТКО И ЈАСНО!

ИМА ЛИ ПИТАЊА?
НИШТА НЕ РАЗУМЕМ! КАКО СЕ ОВО ИГРА?
5-28

АЛИ МАЛОПРЕ САМ ТИ ПРОЧИТАО ПРАВИЛА!
НЕ ВРЕДИ! ИМА ПРЕВИШЕ НЕРАЗУМЉИВИХ ДЕТАЉА!
Distributed by King Features Syndicate

ПА, ТИ МЕ, ИЗГЛЕДА, УОПШТЕ НИСИ СЛУШАЛА!
ДОБРО САМ ТЕ СЛУШАЛА! И НЕМОЈ ДА ВИЧЕШ НА МЕНЕ!

АЛИ, ЈА НЕ ВИЧЕМ! СЛУШАЈ САМО...
ЈА БИХ СЛУШАЛА...

...САМО КАД БИ ТИ ПРЕСТАО ДА ПРИЧАШ!